

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA RUSKÉHO A FRANCOUZSKÉHO JAZYKA

**PROBLEMATIKA VYJADŘOVÁNÍ MINULOSTI
VZHLEDEM K SYSTÉMU MINULÝCH ČASŮ SOUČASNÉ
FRANCOUZŠTINY VE SROVNÁNÍ S ČEŠTINOU
(NA MATERIÁLU VYBRANÉHO NELITERÁRNÍHO
ŽÁNRU)**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Lucie Blábolová

Francouzský jazyk se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PhDr. Antonín Vondráček, CSc.

Plzeň, 2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 3. dubna 2013

.....

vlastnoruční podpis

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych poděkovat PhDr. Antonínu Vondráčkovi, CSc. za odborné vedení a cenné rady při zpracovávání bakalářské práce.

Obsah

Seznam zkratk.....	1
Úvod	2
1 Pojetí času mluvnického a fyzického	3
2 Minulý čas ve francouzštině	6
2.1 Passé composé	6
Shoda přičestí minulého	7
2.2 Passé simple	8
2.3 Imparfait.....	10
2.4 Plus-que-parfait.....	12
2.5 Passé antérieur	13
2.6 Passé récent.....	14
2.7 Souslednost časová	15
3 Minulý čas v českém jazyce	19
4 Problematika vidu v češtině a ve francouzštině.....	23
4.1 Dokonavost - nedokonavost.....	23
4.2 Násobenost - nenásobenost	25
5 Vzájemné srovnání francouzštiny s češtinou.....	28
5.1 Passé composé	28
5.2 Passé simple	29
5.3 Imparfait.....	31
5.4 Plus-que-parfait.....	33
5.5 Passé antérieur	36
5.6 Passé récent.....	37
Závěr.....	39
Resumé	41
Seznam použitých zdrojů.....	42
Seznam tabulek.....	47
Seznam příloh.....	47

Seznam zkratek

D	vid dokonavý
ND	vid nedokonavý
pl.	plurál
sg.	singulár
v. p.	vlastní překlad

Úvod

Předkládaná bakalářská práce se zabývá problematikou vyjadřování minulosti vzhledem k systému minulých časů současné francouzštiny ve srovnání s češtinou. Systém minulých časů ve francouzštině je v porovnání s češtinou bohatší. Dané téma ukazuje, že kvantitativní rozdíl v systému slovesných časů sledovaných jazyků se může zdát českým mluvčím poněkud složitý. Cílem této práce je objasnit správné užívání minulých časů ve francouzštině a odpovědět na to, zda existuje nějaká souvislost s vyjádřením minulosti v češtině, která má jen jeden minulý čas, disponující četnými vidovými modifikacemi.

Práce je rozdělena do pěti kapitol, přičemž čtyři jsou teoretické, pátá kapitola pak dané téma rozebírá na praktických příkladech. První kapitola obecně definuje, co to je čas a zda jej lze nějak popsat. V této kapitole jsou objasněny různé podoby času, nejvíce prostoru je však věnováno času jako gramatické kategorii. Druhá kapitola se zabývá jednotlivými minulými časy ve francouzštině (*passé composé*, *passé simple*, *imparfait*, *plus-que-parfait*, *passé antérieur* a *passé récent*), a to jak z hlediska morfologického (formálního), tak i z hlediska funkčního. Vzhledem k rozsahu práce jsou vysvětleny pouze minulé časy v indikativu, nikoliv v subjunctivu a kondicionálu. Neopomenutelnou součástí minulých časů ve francouzštině je souslednost časová, které je věnován prostor také v této kapitole. Třetí kapitola je zaměřena na čas minulý v češtině, který je pouze jeden, a to *préteritum*. Tato kapitola je v příčinné souvislosti s další teoretickou kapitolou, která pojednává o problematice vidu. Poslední kapitola je praktická a zabývá se ověřováním teoretických informací v praxi v současné francouzštině.

Cílem práce je nejprve teoreticky popsat a porovnat systém minulých časů v obou jazycích (oporou jsou francouzské a české gramatiky) a upozornit na jejich odlišnosti. Zároveň je cílem tyto získané informace ověřit v praxi. K tomu slouží získaná excerpta z nejrůznějších francouzských deníků. Publicistický styl je vybrán za účelem získat co nejaktuálnější pohled na užívání minulých časů v současné francouzštině. Excerpta jsou přeložena do češtiny a u českého překladu slovesa je určen vid, aby se dal případně zjistit určitý vztah mezi bohatou soustavou vidů českého slovesa a složitým systémem minulých časů ve francouzštině. Výstupem práce je srovnání obou jazyků a ověření, jak jsou minulé časy překládány do češtiny, která disponuje pouze jedním minulým časem a není zde tak velký rozdíl mezi normou mluvenou a normou psanou jako ve francouzštině.

1 Pojetí času mluvnického a fyzického

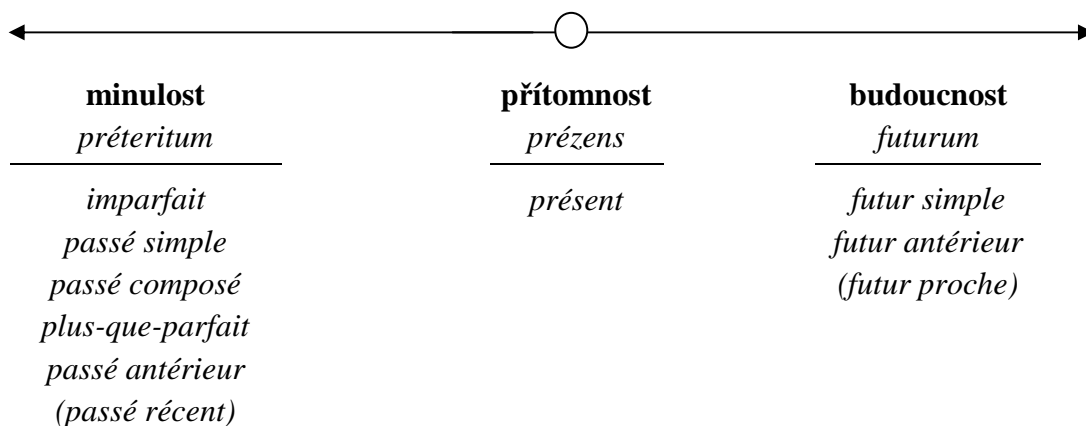
V reálném světě všechny jevy existují v čase. Co je to ale čas? Je možné ho nějak popsat? O jeho uchopení usiluje od dob antiky mnoho vědních oborů. Filozofie považuje čas za jednu z forem našeho vědomí. Augustinus upozornil na to, že v lidské zkušenosti je čas prožíván jako minulost, přítomnost a budoucnost, jejichž propojení je dílem duše, viz Vyznání, Hlava XV. *Co jest měřítkem času?*:

„A přece mluvíme o dlouhém a krátkém čase, ovšem jen o minulém a budoucím. Tak např. nazýváme minulý čas před sto lety dlouhým, rovněž budoucí dlouhým za sto let. Krátký minulý čas jest asi před deseti dny a krátký budoucí čas asi za deset dní. Ale jak se může nazývati dlouhým nebo krátkým, co vůbec není? Neboť minulý čas již uplynul a budoucí ještě není. Proto neříkejme: „Čas jest dlouhý,“ nýbrž říkejme o minulém: „Byl dlouhý,“ a o budoucím: „Bude dlouhý /... / Pozorujme nyní, o duše lidská, zda přítomný čas může býti nazván dlouhým! Tobě totiž byla dána schopnost rozeznávati a měřiti trvání času. Co mně odpovíš? Jest sto přítomných let dlouhý čas?“ [1/392]

Lze rozlišovat dvě „stránky“ času – objektivní a subjektivní. Objektivní čas postupuje lineárně, jehož průběh je nezvratitelně jednosměrný, zato dělitelný do libovolného počtu segmentů. Všechny události plynou pouze jedním směrem – od minulého k přítomnému a od přítomného k budoucímu. [2/114] Objektivní čas je na člověku nezávislý, jako např. otáčení Země, vedoucí ke střídání dne a noci. Měřítka objektivního času představuje člověku kalendář nebo běžné hodinové údaje. Subjektivní čas je čas prožívaný konkrétním jedincem nebo skupinou osob. Jedná se o události, procesy a bytí jeho myslí odrážené, jemu vědomé a jím vnímané. Je zde prvek subjektivní, mluvčího „já“ v okamžiku projevu, proto bývá u každého člověka nebo skupiny osob jiný. [3/377]

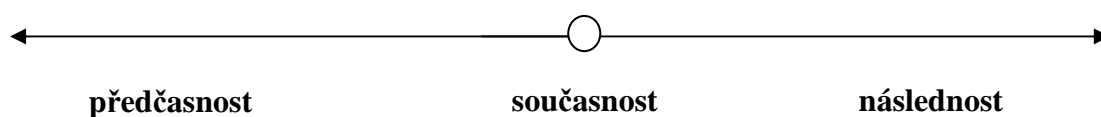
Čas je také důležitou kategorií slovesnou. Slovesný čas je pouze subjektivní, lze ho situovat na pomyslnou časovou osu podle okamžiku promluvy a tím se liší od času objektivního (fyzického), který probíhá jednosměrně od minulosti k budoucnosti. V encyklopedickém slovníku češtiny je slovesný čas definován takto: „Gramatická kategorie tvořená v různých jazycích různě rozsáhlým paradigmatickým slovesných „časových“ forem, tj. forem vyjadřujících zařazení obsahu predikátu věty do „souřadnic“ času, resp. na „časovou osu“, jejímž pomyslným středem je doba promluvy nebo nějaká jiná doba „orientační“, chápaná jako přítomnost, kterou předchází minulost a následuje

budoucnost.“ [4/61] Každé zařazení na časovou osu, vyjádřené určitým tvarem slovesným, vztahuje děj k jedinému bodu, jímž je většinou okamžik komunikačního aktu. V případě, kdy výchozím bodem je okamžik komunikačního aktu, mluvíme o čase absolutním (základním). Z hlediska doby promluvy se rozlišují tři časové stupně – přítomnost, minulost a budoucnost. Čeština v porovnání s francouzštinou poskytuje pro mnoho složitějších případů časového zařazení jen trojí základní formu slovesa – prézens, préteritum a futurum [5/150]:

Východiskem uvedeného časového zařazení je doba promluvy, tzn., že bezpříznakovým časem je čas přítomný, tvary v čase minulém se vztahují k dějům uskutečněným před momentem promluvy, čas budoucí se vztahuje na děje, které teprve budou probíhat (proběhnou) po tomto okamžiku. [5/150] Mohlo by se zdát, že minulost a budoucnost mají stejné postavení, ale není tomu tak. Pouze minulost vyjadřuje děje, u kterých máme jistotu, že se skutečně staly. Budoucnost vyjadřuje určitou pravděpodobnost. Popisuje něco, co se „možná“ stane. Panuje zde určitá nejistota. Zčásti tím lze vysvětlit i jistou nesourodost mezi počtem minulých časů a časů budoucích ve francouzštině. Francouzština disponuje větším počtem časů minulých než časů budoucích, což umožňuje velmi detailně popsat, co se v minulosti skutečně stalo.

Je-li děj časově určen okamžikem jiného děje, jde o čas relativní. Je také trojí – současný, předčasný a následný. Odtud francouzština, v níž se přihlíží zejména k řídicím časům minulým, vytvořila zvláštní systém, kde čas věty vedlejší je do určité míry řízen časem věty hlavní. O tomto systému, tzv. souslednosti časové, pojednává kapitola č. 5.

K vyjadřování relativních časů slouží v češtině tvary základního (absolutního) slovesného času přítomného, minulého a budoucího. Ovšem i základní časy vyjadřují čas děje vzhledem k okamžiku promluvy, tedy čas děje z hlediska mluvčího a jsou v podstatě relativní, běžně se však chápou jako základní. [5/150] Více je o této problematice pojednáno v kapitole č. 3. M. Čechová [5/151] ve své publikaci srovnává toto téma s jinými jazyky, mimo jiné s francouzštinou: „*Čeština nemá k vyjadřování relativních časů zvláštní soustavu slovesných tvarů, až na přechodníky a archaické antepreteritum, srovnání ve francouzštině: přítomný čas, imparfait, passé composé, passé simple a plus-que-parfait.*“ Naopak J. Šabršula [2/151] uvádí, že z hlediska češtiny není ve francouzštině zásadní rozdíl v užívání časů v rámci souslednosti časové, až na odchylky plynoucí z většího počtu forem sloves ve francouzském jazyce.

Shrnutí

První teoretická kapitola je zaměřena na vymezení pojmu čas. Bylo zjištěno, že odborníci rozlišují nejméně dvě podoby času, a to čas objektivní, který se dá měřit (např. hodinkami, dny, měsíci, roky...) a čas subjektivní, prožívaný konkrétním jedincem nebo skupinou osob. Vzhledem k tématu práce je kladen důraz zejména na čas jako slovesnou kategorii. Slovesný čas je pouze subjektivní a liší se od času objektivního (fyzického), který je jednosměrný. Není možné změnit procesy v čase tak, aby probíhaly od budoucího k minulému.

Slovesný čas vyjadřuje vztah děje vzhledem k okamžiku promluvy. V případě, kdy výchozím bodem je okamžik promluvy, mluvíme o čase absolutním, který vyjadřuje svými tvary tři základní časy – přítomný, minulý a budoucí. Přítomné je to, co je současné s dobou promluvy, minulé, co časově předchází a budoucí, co časově následuje. Je-li však děj časově určen okamžikem jiného děje, jde o čas relativní.

Relativní čas je také trojí – současný, předčasný a následný. Čeština nemá (až na přechodníky a archaické antepreteritum) speciální formy k vyjadřování relativních časů neboli časovou souslednost, jak je tomu ve francouzštině. Pojem čas může znamenat dvě věci, je tedy důležité ho vždy upřesnit, protože pod pojmem současnost si nelze vybavit pouze prostý přezens, ale je možné mít na mysli např. současnost s dějem minulým, v tomto případě se jedná o druhé pojetí vnímání času.

2 Minulý čas ve francouzštině

Jak již bylo uvedeno, francouzština disponuje složitým systémem minulých časů. Morfologicky je lze rozdělit na časy:

- jednoduché (*formes simples*) – imparfait, passé simple
- složené (*formes composées*) – passé composé, plus-que-parfait, passé antérieur

Základními časy jsou - minulý čas složený (*passé composé*), minulý čas jednoduchý (*passé simple*) a indikativ imperfekta, dále jen *imparfait*. Pro vyjádření děje předminulého se užívá plusquamperfektum (*plus-que-parfait*) a *passé antérieur*. Francouzština disponuje několika slovesnými opisy pro vyjádření nedávné minulosti (*passé récent*). V následujících kapitolách je užíváno francouzské terminologie. Čas *passé simple* prakticky vymizel z obecné hovorové francouzštiny a společně s *passé antérieur* jsou řazeny mezi časy knižní, v současné francouzštině využívané zejména v psaném projevu. V následující kapitole je pojednáno o již zmiňovaných jednotlivých minulých časech. Kromě výše uvedených slovesných tvarů existuje ve francouzštině několik dvakrát složených minulých slovesných tvarů (*passé surcomposé*, *plus-que-parfait surcomposé*, *passé simple surcomposé*, *passé antérieur surcomposé*). Jejich frekvence není velká a tak vzhledem k rozsahu práce o nich nebude pojednáno. [10/1227]

2.1 Passé composé

Passé composé je základní forma *préterita* v současné francouzštině. Způsobem tvoření se řadí k časům složeným. Skládá se z pomocné sloveso *avoir* nebo *être* a příčestí minulého významového slovesa. V *passé composé* má pomocné sloveso tvar indikativu *présenta*. „*Jako základní forma préterita vyjadřuje děj, který je předčasný ke chvíli projevu. Děj vyjadřovaný minulým čsem složeným může být velmi blízký nebo vzdálený.*“ [2/126]

Funkce *passé composé* dle Francouzské mluvnice [6/419-420]:

- vyjadřuje jednorázový děj v minulosti ukončený
Př.: *J'ai envoyé une lettre à André.*
Poslal jsem Ondřejovi dopis.
- minulý děj, který se udál jen jednou a jehož trvání je vymezeno
Př.: *J'ai fait ce travail pendant dix ans.*
Tuhle práci jsem dělal deset let.

- minulý děj opakovaný, jehož počet opakování je vyjádřen alespoň přibližně

Př.: *J'ai souvent pensé à eux.*

Často jsem na ně myslel.

- vyjádření děje ukončeného v blízké budoucnosti

Př.: *Encore quelques minutes et nous avons fini de déjeuner.*

Ještě několik minut a jsme (budeme) po obědě.

- v podmínkových větách nahrazuje předbudoucí čas

Př.: *Si demain soir Marie est rentrée, nous irons voir les Dupont.*

Jestli se Marie zítra do večera vrátí, půjdeme navštívit Dupontovy.

Tématika minulých časů je zpracována v mnoha gramatikách. Výčet užití passé composé dle Francouzské mluvnice lze doplnit např. gramatikou Nouvelle grammaire du français. Autoři se shodují v užití passé composé s Francouzskou mluvnicí, navíc zde uvádějí, že passé composé vyjadřuje posloupnost dějů v minulosti.

Př.: *Je suis allé avec les enfants à la plage, ils ont joué au ballon et ont construit un château de sable, puis ils se sont baignés.*

Šel jsem s dětmi na pláž, hrály si s míčem a stavěly hrad z písku, potom se vykouply.

[16/47]

Shoda přičestí minulého

V souvislosti s minulými složenými časy je třeba připomenout základní pravidla shody přičestí minulého. Přičestí minulé zůstává ve složených časech buď neměnné, nebo se shoduje v rodě a v čísle s podmětem, nebo s přímým předmětem.

Ke shodě minulého přičestí s podmětem dochází [6/416]:

- časuje-li se sloveso s pomocným slovesem *être*

Př.: *Nos amis sont déjà partis.*

Naši přátelé už odešli.

- v trpném rodě

Př.: *Les sinistrés seront évacués.*

Postižení budou přestěhováni.

U většiny sloves se užívá pomocné sloveso *avoir*. Pomocné sloveso *être* se užívá u sloves vyjadřujících pohyb, stav nebo změnu stavu: *aller, arriver, décéder, descendre,*

éclore, entrer, monter, mourir, naître, partir, passer (ve významu procházet, jít mimo), *rentrer, rester, retourner, sortir, tomber, venir* a u jejich odvozenin. [6/357]

Ke shodě s předmětem přímým (v rodě a čísle) dochází u sloves časovaných s pomocným slovesem *avoir*, a to v případě, že předmět přímý předchází přičestí minulému. Tato shoda nastává [6/417]:

- ve větách vztažných

Př.: *C'est la lettre que tu as ouverte.*

To je (ten) dopis, který jsi otevřel.

- ve větách, kde je přímý předmět vyjádřen osobním zájmenem

Př.: *Vos clefs, je les ai mises dans le tiroir de droite.*

Vaše klíče jsem dal do pravé zásuvky.

- ve větách tázacích nebo zvolacích, pokud předmět přímý následuje za přičestím, toto přičestí se nemění

Př.: *Combien de pommes avez-vous prises?*

Kolik jablek jste si vzal?

Př.: *Quelles erreurs il a commises!*

Jakých omylů se dopustil!

Ke shodě přičestí minulého dochází i u zvrtných sloves. Přičestí minulé zde vyjadřuje rod a číslo předcházejícího zájmena (*me, te, se, nous, vous, se*), je-li toto zájmeno přímým předmětem slovesa. Shoda podléhá stejnému principu jako u sloves časovaných s pomocným slovesem *avoir*.

Př.: *Elles se sont lavées.* [7/288]

X

Elles se sont lavé les mains. [7/288]

Umyly se.

Umyly si ruce.

2.2 Passé simple

Minulý čas jednoduchý je dnes stylistickou variantou minulého času složeného. Jedná se o čas normy psané, který se udržuje zásluhou školy, četby a literatury. Z hlediska tvoření se *passé simple* řadí k minulým časům jednoduchým. Pro utvoření správné formy je důležité znát tři typy koncovek, které se připojí ke kmeni minulému (infinitiv

bez koncovky) daného slovesa. U sloves nepravidelných je nutné si tvary jednoduchého perfekta zapamatovat. Pro slovesa pravidelná platí:

- **všechna slovesa končící v infinitivu na -ER mají následující koncovky [6/344]:**

singulár	- ai	plurál	- âmes
	- as		- âtes
	- a		- èrent

Př. parler : je parl**ai** nous parl**âmes**
 tu parl**as** vous parl**âtes**
 il parl**a** ils parl**èrent**

- **slovesa 2. třídy končící v infinitivu na -IR (kromě courir a mourir) mají koncovky [6/344]:**

singulár	- is	plurál	- îmes
	- is		- îtes
	- it		- irent

Př. finir : je fin**is** nous fin**îmes**
 tu fin**is** vous fin**îtes**
 il fin**it** ils fin**irent**

Zcela zvláštními koncovkami disponují slovesa *venir* a *tenir* (a jejich složeniny):

je v**ins** nous v**înmes**
 tu v**ins** vous v**întes**
 il v**int** ils v**inrent**

- **pro většinu sloves končících v infinitivu na -OIR nebo -OIRE a pro další slovesa, jejichž přičestí minulé končí na -u, se užívá těchto koncovky [6/345]:**

singulár	- us	plurál	- ûmes
	- us		- ûtes
	- ut		- urent

Př. croire : je cr**us** nous cr**ûmes**
 tu cr**us** vous cr**ûtes**
 il cr**ut** ils cr**urent**

- okolnosti průběhu jiného děje minulého, tj. popis [6/420]:

(1) stavu

Př.: *Il faisait très beau le jour où nous avons pris le bateau.*

Toho dne, kdy jsme nastoupili na loď, bylo velmi krásně.

(2) prostředí

Př.: *La maison était entourée d'un jardin où il y avait des fleurs.*

Dům byl obklopen zahradou, kde byly květiny.

(3) pozadí děje

Př.: *J'écrivais une lettre lorsqu'il a sonné.*

Psal jsem dopis, když zazvonil.

(4) vysvětlení

Př.: *J'ai entendu du bruit : c'étaient nos voisins qui rentraient.*

Zaslechl jsem nějaký šramot ; to se vraceli sousedé.

(5) dvou současně trvajících dějů

Př.: *Pendant qu'il écoutait la radio, elle se préparait à sortir.*

Mezitímco on poslouchal rozhlas, ona se připravovala k odchodu

- minulý děj opakovaný, znamenající zvyk či návyk [6/421]

Př.: *Quand j'y habitais, je me baignais dans la mer.*

Když jsem tam bydlel, koupával jsem se v moři.

V tomto případě imparfait sám o sobě nevyjadřuje ani trvání, ani opakování. *Je me baignais* může znamenat *koupal jsem se* (jednou) i *koupával jsem se* (obvykle). Ze samotné formy slovesa nelze poznat, zda se děj opakoval nebo ne. O. Radina [8/69] ve své publikace upozorňuje na důležitost kontextu (situace), která nás poučí, zda se děj opakoval (*En été, je me baignais.*), nebo zda se odehrál jednou (*Je me baignais, lorsque quelqu'un a sonné.*). Forma imparfait tedy sama o sobě pouze popisuje v minulosti děj, který je chápán bez omezení. Opakování nebo trvání vyjádří imparfait tehdy, vyžaduje-li to kontext.

- časově přesně určenou minulou událost v jejím průběhu, jedná se o slohový prostředek knižní a reportážní, má oživit a přiblížit děj. Nazývá se imperfektum historické.

Př.: *Cinq minutes avant la fin du match, il marquait le but décisif.* [6/421]

Pět minut před koncem utkání zaznamenává rozhodující branku.

- zdvořilost

Př.: *Je venais vous demander quelque chose.*

Přišel jsem vás o něco požádat. [6/421]

- v podmínkové větě vyjadřuje děj, který by nastal za určitých okolností v přítomnosti nebo v minulosti, v tomto případě se nejedná ani tak o časovou „hodnotu“, ale spíše o „hodnotu“ modální
Př.: *S'il pouvait, il le ferait.* [6/645]
Kdyby mohl, udělal by to.
- v publikaci *La grammaire d'aujourd'hui* autoři zmiňují užívání imparfait po spojce *si* ve větě jednoduché za účelem vyjádření (1) přání, (2) lítosti, (3) rozkazu nebo návrhu
(1) Př.: *Si je réussissais à avoir le bac!* [9/483]
Kéž bych uspěl u maturity!
(2) Př.: *Si j'avais vingt ans de moins!* [9/483]
Kéž bych byl o dvacet let mladší!
(3) Př.: *Si on allait au cinéma!* [9/483]
Což takhle zajít do kina!
- při porovnání zpracování problematiky imparfait ve Francouzské mluvnici a *Nouvelle grammaire du français*, lze stávající výčet doplnit následujícím příkladem, který demonstruje další možnost užití imparfait, a to ve zdvořilostní frázi za účelem zjemnění
Př.: *Excusez-moi de vous déranger ; je voulais vous demander un renseignement.*
Omluvte mne, že vás obtěžuji, chtěl jsem vás jen požádat o radu. [16/46]

2.4 Plus-que-parfait

K vyjádření předminulosti má francouzština tvar plus-que-parfait. Vyjadřuje děj, který se stal před jiným dějem minulým, zpravidla vyjádřeným v téže větě nebo později v kontextu, a to buď jednou nebo několikrát. Tvoří se z tvaru imparfait pomocného slovesa *avoir* nebo *être* a z přičestí minulého významového slovesa. Způsobem tvoření ho řadíme k časům složeným. Plus-que-parfait lze považovat za stylistickou variantu času passé antérieur. Dle Francouzské mluvnice plní následující funkce [6/421-422]:

- vyjadřuje děj, který skončil dříve, než nastal jiný minulý děj
Př.: *On m'a retourné le paquet que j'avais expédié il y a huit jours.*
Vrátili mi balíček, který jsem odeslal před týdnem.
- vyjadřuje předminulý děj, který zdůvodňuje nebo vysvětluje děj následný
Př.: *Il n'a pas réussi : il s'était mal préparé.*

Neměl úspěch ; špatně se (totiž) připravil.

- užívá se po spojkách *quand, lorsque, après que* s cílem vyjádřit opakování předcházejícího děje, v hlavní větě vyžaduje imparfait

Př.: *Quand j'avais reçu une lettre, j'y répondais aussitôt.*

Když jsem dostal dopis, vždy jsem na něj hned odpověděl.

- vyjadřuje velmi rychlé ukončení děje

Př.: *Elle leur a servi un bon dîner ; en un quart d'heure, ils avaient tout mangé.*

Předložila jim dobrou večeři ; za čtvrt hodiny všechno snědli.

- užívá se ve vedlejší větě po spojce *si* k vyjádření podmínky, sloveso ve větě hlavní je v minulém podmiňovacím způsobu, v tomto případě se jedná spíše o „hodnotu“ modální

Př.: *S'il avait pu, il serait venu. [6/645]*

Kdyby býval mohl, byl by přišel.

V češtině se dnes již předminulého času běžně neužívá. Proto jeho správné užívání ve francouzštině může činit potíže, zejména pak při překládání do češtiny. Předčasnost se v češtině nevyjadřuje v případě, že časový vztah vět (v souvětí) je jasný a stačí pouhá logika dějů, aby se rozlišilo, který děj se odehrál před jiným dějem minulým. [8/75] Při překládání však dochází i ke složitějším situacím, kdy je třeba upřesnit časový význam vhodným slovem. Více viz kapitola č. 3.

2.5 Passé antérieur

Passé antérieur stejně jako passé simple patří knižnímu jazyku. Je tvořen z pomocného slovesa ve tvaru passé simple a přičestí minulého významového slovesa. Vyjadřuje děj předcházející před jiným minulým dějem. Tento temporální význam se projevuje v závislosti k jinému času, především v podřadném souvětí časovém, po spojkách nebo spojkových souslovích jako *quand, lorsque, après que, dès que, aussitôt que, à peine ... que, du moment que*, které označují bezprostřední následnost dalšího děje. Tento další děj je vyjádřen zpravidla a nejčastěji časem minulým jednoduchým (passé simple). [6/423]

V hovorovém stylu i v některých podsystémech a stylech spisovných může všechny funkce času passé antérieur plnit plus-que-parfait. Zejména po spojkách a spojkových souslovích *après que, dès que*, které samy dostatečně naznačují následnost děje (a nikdy

jeho současnost, jako např. tomu může být u spojky *quand*), stačí vyjádřit děj předcházející minulým časem jednoduchým.

Př.: *Pour Paul, dès qu'il fut en état de tenir une ligne, on lui en fit une.* [2/137]

Jakmile Pavlík mohl udržet udici, udělali mu ji.

S určením času jako *vite, bientôt, à peine, en un instant, enfin, en quelques jours* apod. může *passé antérieur* vyjádřit velmi rychlé ukončení děje. [2/137]

Př.: *Son collègue eut vite trouvé la solution du problème.* [6/423]

Jeho kolega rychle přišel na řešení toho problému.

2.6 Passé récent

Ve francouzštině lze minulost vyjádřit opisem, a to *présentem* nebo *časem imparfait* slovesa *venir*, po němž následuje *infinitiv* s předložkou *de*.

Jedná se o tzv. „blízkou minulost“, ve francouzštině je známa pod termínem *passé récent, passé immédiat* nebo *passé proche*. V gramatikách se *passé récent* nevyděluje jako samostatný minulý čas. Sloveso *venir* se řadí ke slovesům polopomocným. Do češtiny je tato vazba překládána minulým časem a obvykle ještě s příslovcem „právě“. V souladu s časovou sousledností v minulosti se užívá i ve tvaru *imperfekta*. [10/1237]

venir (présent nebo imparfait)	+ de	+ infinitiv
--------------------------------	------	-------------

Př.: *Il vient de partir.* [7/311]

Právě jsem přišel.

Př.: *Saviez-vous que je venais de rentrer.*

Věděl jste, že jsem se právě vrátil? [6/385]

Vazba *venir de* se může vyskytovat i v jiných jednoduchých formách slovesných časů, a to ve *futuru* nebo *kondicionálu*. [9/485]

Př.: *Téléphone à cinq heures : il viendra de donner sa réponse.* [9/485]

Zavolej v pět hodin, v tu dobu bude znát svou odpověď. v. p.

Př.: *Selon les milieux généralement bien informés, une révolution viendrait d'avoir lieu en Tasmanie.* [9/485]

Podle dobře informovaných míst proběhla revoluce v Tasmánii. v. p.

Blízkou minulost lze vyjádřit také opisem *ne faire que de* + infinitiv. Tuto formu je třeba odlišovat od opisu *ne faire que*, který označuje nepřetržitost děje. [10/1234]

ne faire (présent nebo imparfait) que	+ de	+ infinitiv
---------------------------------------	------	-------------

Př.: *Il ne fait que de partir* X *Il ne fait que jouer.*

Právě odjel. [7/312] *Jen si hraje.* [10/1234]

Další možnou formou vyjádření blízké minulosti je opis *sortir de* + infinitiv. Užívá se v lidovém jazyce na celém území Francie. [7/312]

sortir (présent nebo imparfait)	+ de	+ infinitiv
---------------------------------	------	-------------

Př.: *Je sors de dîner.* [7/312]

Právě se navečřel.

2.7 Souslednost časová

Francouzština si zachovala souslednost časovou (*concordance des temps*), která má svůj původ v latině. Čas slovesa věty hlavní má vliv na užití času slovesa věty vedlejší. *Podle vztahu k určitému ději hlavnímu určujeme sekundární časové stupně a zařazujeme je jako současné, předčasné a následné. Současnost, předčasnost a následnost nesouvisejí s kategoriemi přítomnost, minulost a budoucnost.* [11/91] Vzhledem k tématu práce nelze tento jev opomenout. Je však vysvětlen pouze v časové rovině indikativu.

O souslednosti časové lze mluvit tehdy, jsou-li v promluvě vyjádřeny nejméně dva děje. Vztahy mezi dvěma vyjádřeními dějů jsou jak významové, tak formální. Je-li třeba ve francouzštině určit čas řízeného slovesa vzhledem k času slovesa řídicího, je nutné nejprve odpovědět na otázku, jaký reálný vztah existuje mezi slovesem řízeným a slovesem řídicím. Jedná se o tři základní vztahy – současnost, předčasnost a následnost. [2/149]

Současnost (*simultanéité*) označuje shodnost časového okamžiku dvou či více událostí nebo stavů. V případě, že hlavní věta je v minulém čase a má být vyjádřena současnost dvou dějů, ve větě vedlejší je na místě českého přítomného času imparfait.

Př.: *Paul m'a dit qu'il apprenait le français.* [6/433]

Pavel mi řekl, že se učí francouzsky.

Uvedenou větu nelze překládat: *Pavel mi řekl, že se učil francouzsky.* Věta by měla jiný smysl. Znamenala by, že v době, kdy jsme s Pavlem mluvili, se již francouzsky neučil.

Předčasnost (*antériorité*) vyjadřuje děj předcházející před dějem, který vyjadřuje věta řídicí. Jestliže je věta řídicí v minulém čase, ve vedlejší větě uijeme plus-que-parfait nebo passé antérieur.

Př.: *Paul m'a dit qu'il avait appris le français.* [6/433]

Pavel mi řekl, že se učil (naučil) francouzsky.

Následnost (*postériorité*) vyjadřuje dva děje následující po sobě. Za předpokladu, že řídicí věta je v minulém čase, ve vedlejší větě nelze užít futura. Francouzština podléhá časové souslednosti a následnost vyjadřuje podmiňovacím způsobem přítomným. Ten zde však nemá funkci kondicionálu, ale je spíše zvláštním druhem závislého futura.

Př.: *Paul m'a dit qu'il apprendrait le français.* [6/433]

Pavel mi řekl, že se bude učit francouzsky.

Následný děj mající skončit před jiným dějem se vyjadřuje tvarem minulého podmiňovacího způsobu.

Př.: *Paul m'a dit qu'il apprendrait l'anglais quand il aurait appris le français.* [6/433]

Pavel mi řekl, že se bude učit anglicky, až se naučí francouzsky.

Pravidla souslednosti časové není možno mechanicky aplikovat ve všech případech, kdy hlavní věta v souvětí je v minulém čase. Existuje několik výjimek [6/435]:

- vyjadřuje-li vedlejší věta stále platnou skutečnost nebo děj trvajícím v přítomnosti

Př.: *Les élèves ont appris que la Loire est le plus long des fleuves français.*

Žáci se učili, že Loira je nejdelší francouzská řeka.

- vyjadřuje-li vedlejší věta budoucí děj, o němž je jisté, že nastane, je možno pro zdůraznění užít budoucího času

Př.: *Jean m'a annoncé qu'il viendra demain.*

Jan mi oznámil, že zítra přijde.

- ve větách vztažných se užití časů neřídí mechanickým pravidlem o souslednosti časové

Př.: *J'ai rencontré Charles que je connais depuis longtemps.*

Potkal jsem Karla, kterého už dlouho znám.

Tématu časové souslednosti se věnuje i A. Vondráček ve svém pojednání o problematice postprétérita v současné francouzštině. Mimo jiné se zaměřuje na srovnání vyjádření následnosti mezi češtinou a románskými jazyky. V češtině stojí ve větě vedlejší na místě francouzského kondicionálu budoucí čas nebo prézens dokonavého slovesa.

Př.: *Il m'a dit qu'il étudierait l'espagnol.* [11/98]

Řekl mi, že bude studovat španělštinu.

Ke shodě francouzštiny s češtinou z hlediska použití slovesných časů dochází pouze v případech, kdy se jedná o budoucí děj, který má teprve nastat.

Př.: *Je lui ai annoncé que vous viendrez demain.* [11/99]

Oznámil jsem mu, že přijedete zítra.

Je-li vyjádřena předčasnost následnosti v minulosti, situace ve francouzštině je opět komplikovanější než v češtině. Minulý kondicionál překládáme do češtiny přítomem slovesa dokonavého.

Př.: *Il m'a dit qu'il lui téléphonerait quand il aurait fini ce travail.* [11/99]

Řekl mi, že zatelefonuje, až to dodělá.

Shrnutí

Druhá teoretická kapitola je věnována tvoření a využití minulých časů ve francouzštině. Pro běžnou komunikaci je nejdůležitější passé composé, vyjadřuje jak děje nedávno minulé, tak i vzdálené. Zastává funkci prostého préterita. Passé composé se svým významem podobá passé simple, které se v hovorové řeči nevyužívá, ale bez jeho znalosti bychom neporozuměli např. krásné literatuře. V běžné mluvě se však užívá pouze passé composé. Imparfait se obvykle používá pro děje časově neohraničené, při popisu

nebo k vyjadřování různých vedlejších okolností a vysvětlení. K vyjádření předminulosti se v současné francouzštině využívá plus-que-parfait. Všechny funkce plus-que-parfait plní i passé antérieur, které dnes, stejně jako passé simple, patří pouze knižnímu stylu a v mluveném jazyce se neuvžívá. Ve francouzštině existuje ještě opisný čas minulý *venir de* + infinitiv, který vyjadřuje nedávnou minulost. Další synonymní variantou vyjádření nedávné minulosti jsou opisy *sortir de* + infinitiv a *ne faire que de* + infinitiv.

Tvoření minulých časů složených je spojeno s problematikou shody přičestí minulého. Přičestí minulé zůstává ve složených časech buď neměnné, nebo se shoduje v rodě a v čísle s podmětem, nebo s přímým předmětem. Zjednodušeně řečeno, shoda minulého přičestí s podmětem nastává, časuje-li se sloveso s pomocným slovesem *être*. Ke shodě s předmětem přímým dochází u sloves časovaných s pomocným slovesem *avoir* v případě, že předmět přímý předchází přičestí minulému.

S vyjádřením minulosti ve francouzštině se pojí problematika časové souslednosti. Její stručné shrnutí nejlépe vystihuje následující tabulka zobrazující systém závislosti časů na větě hlavní:

hlavní věta	vedlejší věta		
	současnost	předčasnost	následnost
přítomný nebo budoucí čas	présent	imparfait	futur simple
		passé composé passé simple	
minulý čas	imparfait	plus-que-parfait	conditionnel présent
	passé simple	passé antérieur	conditionnel passé

Tabulka č. 1: Shrnutí souslednosti časové, vlastní zpracování. Zdroj: J. Šabršula.

Slovní druhy současné francouzštiny, 1968.

3 Minulý čas v českém jazyce

Minulost může být chápána jako neohraničená (neomezená) nebo jako ohraničená (omezená). Čeština užívá k rozlišení ohraničenosti od neohraničenosti soustavy slovesných vidů, viz kapitola č. 4. Slovesný vid a slovesný čas jsou spolu v těsné souvislosti, a to v souvislosti velmi rozmanité podle jednotlivých jazyků. V některých jazycích se rozdíly vidové nahrazují do značné míry rozdíly časovými, naopak však bohatá soustava vidů českého slovesa je v příčinné souvislosti s chudobou časů. [12] Čeština má jen jeden minulý čas, a to préteritum.

Préteritum je forma, jež vyjadřuje děj, který se odehrál před okamžikem promluvy. Vyjadřuje se v češtině pomocí přičestí činného plnovýznamového slovesa a přítomných tvarů pomocného slovesa *být* v první a druhé osobě sg. i pl., ve třetí osobě se pomocné sloveso vypouští, dřívější tvary (*psal jest, psali jsou*) se vyskytují jen v archaismech. „*Tvary pomocného slovesa jsou nositeli kategorií oznamovacího způsobu, osoby a čísla. Tvarem přičestí činného jsou vyjádřeny kongruenční jmenné kategorie rodu a také čísla (časově je přičestí činné samo o sobě neurčené, význam minulého času lze přičíst až celkovému tvaru).*“ [13/424] Paradigma má tuto podobu [5/207]:

singulár	1. os. nesl, -a, -o, jsem	plurál	1. os. nesli, -y, -a, jsme
	2. os. nesl, -a, -o, jsi		2. os. nesli, -y, -a, jste
	3. os. nesl, -a, -o, Ø		3. os. nesli, -y, -a, Ø

Stará čeština znala kromě současného způsobu vyjadřování minulého času i další minulé časy (*aorist, imperfektum, perfektum, antepreteritum*), které zanikly. Dnes se lze z těchto časů setkat už jen ve starší umělecké literatuře s indikativem antepreterita (oznamovací způsob předminulého času), který označuje děj probíhající v minulosti před jiným dějem minulým. Tvoří se spojením přičestí činného plnovýznamového slovesa s tvary pomocného slovesa *být* v minulém čase: *sg.: byl, -a, -o /jsem, jsi, Ø/ prosil, -a, -o/ pl: byli, -y, -a /jsme, jste, Ø/ prosili, -y, -a/*. [5/207] Tento tvar je zcela zastaralý a v současné češtině se nepoužívá, byl kompletně nahrazen préteritem.

Kromě těchto základních časů, do nichž se zařazují slovesné děje podle objektivní skutečnosti, vyjadřují se někdy ještě i jiné vztahy časové. Přímý vztah děje k okamžiku komunikačního aktu určuje absolutní (základní) čas děje. Je-li však děj časově určen okamžikem jiného děje, jde o čas relativní. Takové slovesné děje nejsou jen v časovém

vztahu k objektivní skutečnosti dané dobou mluvení, ale jsou i ve vzájemném časovém poměru. Mohou být současné, nebo jeden je ve vztahu k jinému předčasný (druhý pak následný).

Př.: *Sedí a čte (současnost).*

Nasnídal se a šel do práce (předčasnost, následnost). [14/252]

Jak již bylo uvedeno v první kapitole, čeština nemá k vyjadřování relativního času zvláštní soustavu slovesných tvarů, až na přechodníky a archaické antepreteritum. Ale ani přechodníky se dnes v běžné mluvené řeči nevyskytují. Užívá se jich jen v řeči psané, zejména v projevech uměleckých a odborných. Přechodník přítomný nedokonavých sloves vyjadřuje současnost. Předčasnost vyjadřuje přechodník sloves dokonavých (minulý i přítomný). V češtině se předčasnost nevyjadřuje v případě, že časový vztah vět (v souvětí) je jasný a stačí nám pouhá logika dějů, abychom rozlišili, který děj se odehrál před jiným dějem minulým. [5/206]

Dochází však k situacím, kdy by mohlo dojít k nejasnostem, zda dva děje následují po sobě, nebo se jeden děj odehrál před druhým. V těchto případech musí být odstín předminulosti zachován. Nelze mechanicky umisťovat vše, co se odehrálo do jedné časové linie, protože by se text mohl zdát nesrozumitelný nebo by mohl být nesprávně pochopen. Tento problém vysvětluje O. Radina [8/75] na příkladu z literatury:

*„Elle revint chez elle à la nuit tombante, lasse et découragée. Mme Legras lui **avait fait boire** un verre de porto qui lui **avait donné** un violent mal de tête et ses jambes faiblissaient sous elle presque à chaque pas.“ (J. Green: Adriane Mesurat).*

Nedodrží-li se v překladu odstín předminulosti, obsah sdělení bude jiný než tomu bylo ve francouzštině [8/75]:

„Vrátila se domů za soumraku unavená a rozladěná. Paní Legrasová jí dala vypít sklenku portského. Po něm ji prudce rozbolela hlava a nohy se pod ní podlamovaly téměř na každém kroku.“

Z tohoto překladu vyplývá, že unavenou hrdinku doma přivítala paní Legrasová a dala jí napít sklenku portského. V originále tato situace vypadá jinak. Rozlišují se dvě roviny: minulost (*návrat domů*), příčina (*hrdinčina únava a okamžité následky – bolest hlavy*), poté se popis vrací zpět do minulosti (*výsledný stav – podlamovaly se jí nohy*). Správný překlad by měl znít např. takto [8/76]:

„Vrátila se domů za soumraku unavená a rozladěná. Paní Legrasová jí **totiž dala vypít** sklenku portského. Po něm ji prudce rozbolela hlava a nohy se teď pod ní podlamovaly téměř na každém kroku.“ 3

O. Radina [8/76] se na závěr této problematiky věnuje otázce, jakých prostředků využívá čeština pro vyjádření předminulosti, když antepreterita se již běžně neuvádí. Nejčastěji se jedná o nástroje lexikální, a to nejružnější slova, výrazy a spojení (*např. předtím, mezitím, do té doby, původně, kdysi, už, tenkrát, nejdříve apod.*).

Př.: „*Ils avaient atteint l'entrée du cimetière.*“ [8/77]

„*To právě došli k hřbitovní bráně.*“

Někdy čeština užije předponového slovesa, které vystihne dovršení děje za uplynulou dobu. [8/77]

Př.: „*C'est dimanche, pensa Grange avec un bâillement sans joie, en voyant une aube fade pointer à ses vitres. Il avait mal dormi.*“ (J. Cracq: Un balcon en forêt)

„*Je neděle, pomyslel si Grange s neradostným zívnutím, když viděl, jak se mu pod okny jednotvárně rozednívá. Špatně se vyspal.*“

Danou situaci může čeština vyjádřit výsledným stavem, který vyplývá z předhistorie.

Př.: *Lorsque le professeur entra dans la classe, les élèves étaient déjà partis.* [8/77]

Když profesor vešel do třídy, byli žáci už pryč.

Shrnutí

Třetí teoretická kapitola je zaměřena na minulý čas v češtině. Současná čeština má pro vyjádření minulosti jen jeden minulý čas, a to préteritum. Tvoří se z příčestí činného plnovýznamového slovesa a přítomných tvarů pomocného slovesa být v první a druhé osobě sg. i pl., ve třetí osobě se pomocné sloveso vypouští. Minulost může být chápána jako neohraničená nebo jako ohraničená. Ohraničenosti od neohraničenosti se rozlišuje prostřednictvím soustavy slovesných vidů.

Préteritum slouží také pro vyjádření předčasnosti. V jazyce dochází i k situacím, kdy z pouhého sledu dějů není jasné, který děj se odehrál před jiným dějem minulým. Pro zachování odstínu předminulosti zde nestačí pouhá logika dějů, a tak čeština pro zachování tohoto odstínu nejčastěji užívá nástrojů lexikálních – nejružnější slova, výrazy a spojení (*např. předtím, mezitím, do té doby, původně, kdysi, už, tenkrát, nejdříve*

apod.). Neznamená tedy, že když v češtině předminulý čas zanikl, lze mechanicky umisťovat vše, co se odehrálo, do jedné časové linie. Text by se pak mohl zdát nesrozumitelný nebo by mohl být nesprávně pochopen.

4 Problematika vidu v češtině a ve francouzštině

Při výkladu času jako gramatické kategorie aktualizační nelze odhlédnout od výkladu kategorie vidu jako kategorie gramaticko-lexikální. Jedná se o dvě samostatné gramatické kategorie, které mají své funkce na rovině významové. Následující kapitola se věnuje vymezení pojmů dokonavost-nedokonavost a násobenost-nenásobenost.

4.1 Dokonavost - nedokonavost

Slovesa jsou podle vidu dokonavá nebo nedokonavá. Dokonavé sloveso se nazývá perfektivní a nedokonavé imperfektivní. V akademické mluvnici češtiny je vid (aspekt) definován jako „*morfologicko-lexikální nekonjugační prostředek sloves, tvořící součást odrazové funkce slovesa. Svou povahou stojí na rozhraní mezi mluvnicí a slovníkem, a proto se obvykle charakterizuje jako kategorie lexikálně-gramatická nebo gramaticko-lexikální.*“ [13/179]

Vymezení pojmu dokonavost a nedokonavost lze považovat za obtížné, protože jde o jev vysoce abstraktní, přitom však rodilému českému mluvčímu nečiní praktické užívání vidu potíže. Sloveso nedokonavé vyjadřuje neohrazený/neukončený děj (*psal jsem dopis* – není jasno, zda byl dopis dopsán, *píšu dopis*, *budu psát dopis*), sloveso dokonavé vyjadřuje děj ohraničený/ukončený (*napsal jsem dopis*, *napíšu dopis*). [5/155]

Vztah kategorie vidu ke kategorii času se v češtině projevuje tím, že dokonavá slovesa nemohou vyjadřovat děj probíhající v přítomnosti, ale pouze to, že se děj již uskutečnil, nebo nikoli (*koupil jsem*, *koupím knihu*). Jejich přítomní tvar označuje budoucnost (*vyrobí*, *napíše*), může vyjadřovat děje nezařazené do určitého času (*Vrána vráně oči nevyklove.*), nebo minulost transponovanou do přítomnosti (tzv. *prézens historický*). Proto je soustava časových významů dokonavých sloves neúplná. [13/179] V následující tabulce vidíme porovnání sloves psát-napsat, která tvoří vidovou dvojici.

význam	minulost	přítomnost	budoucnost
dokonavá slovesa	napsal jsem	-	napíšu
nedokonavá slovesa	psal jsem	píší, píšu	budu psát

Tabulka č. 2: Porovnání sloves psát-napsat z hlediska vidu, vlastní zpracování. Zdroj: B. Havránek, A. Jedlička. Česká mluvnice, 1981.

Důležitou funkcí vidu související s časově vidovým komplexem je vyjadřování časového vztahu mezi dvěma nebo více ději.

- Současnost dvou dějů lze vyvodit z nedokonavého vidu v první větě:

Petr psal článek a pil/vypil pivo. [4/528]

- Časovou posloupnost naopak z užití dokonavého vidu v první větě:

Petr napsal článek a pil/vypil pivo. [4/528]

Ve Francouzské mluvnici je slovesný vid definován jako „*prostředek vyjadřující průběh slovesného děje. Ten je buď neohraničený, neuzavřený nebo naopak ohraničený, uzavřený.*“ Francouzština rozlišuje vid hlavně v minulosti, a to prostřednictvím různých časů. „*V podstatě českému nedokonavému slovesu odpovídá francouzské imperfektum, českému slovesu dokonavému francouzské perfektum složené nebo jednoduché. Je ovšem nutno zachovávat vnitřní zákonitosti každého jazyka, nikoli mechanicky převádět mluvnické tvary z jednoho jazyka do druhého.*“ [6/392]

Problematikou vidu v románských jazycích se zabývá i Jan Šabršula. Poukazuje na fakt, že prostředky, kterými se určitý myšlenkový obsah obvykle vyjadřuje v jednom jazyce, nemusí být shodné s prostředky jiného jazyka. „*To, co se v jedněch jazycích vyjadřuje prostředky gramatickými, může se v jiných jazycích vyjadřovat prostředky lexikálními a jindy prostředky jak gramatickými, tak lexikálními.*“ [15/30] Na základě tohoto tvrzení nelze neslovanským jazykům upírat schopnost vyjadřovat stránky děje nebo jeho pojetí, které slovanské jazyky vyjadřují pomocí vidů. J. Šabršula ve Vědecké mluvnici uvádí [7/222], že ve francouzštině nemluvíme o slovesném vidu jako o vyhraněné morfologické kategorii, ale že francouzština může obsahovat kategorii celkovost-necelkovost děje, kterou nazýváme vid děje. Vyjadřuje se různými prostředky, uplatňují se kategorie morfologické (slovesné časy), přemorfologické (slovesné opisy), lexikální a syntaktické.

J. Šabršula nahlíží na problematiku vidu nejen z hlediska gramatického, ale i sémantického. Při zkoumání této problematiky je třeba se zabývat nejen formou sloves, ale i jejich významem. Z hlediska sémantického J. Šabršula vyděluje tři skupiny sloves (viz příloha č. 1) [7/226]:

- **slovesa konkluzivní** – jedná se o slovesa, jejichž minulé časy (kromě formy imparfait) „shrnují“ děj, vyjadřují celkové pojetí děje. Mají význam vždy dokonavý. Jsou to slovesa jako *trouver, lancer, atteindre*, atd. [7/226]

Př.: *j'ai trouvé, je trouvais, j'avais trouvé, je viens de trouvé* – „nalezl jsem“ (D).

Slovesa konkluzivní nejsou totéž, co slovesa perfektivní v jazycích slovanských. Slovesa jako *lancer, atteindre* apod. někteří francouzští autoři označují jako perfektivní, jedná se však o slovesa shrnující děj. Je-li kterékoliv z těchto sloves převedeno do slovesného času imparfait de l'indicatif, bude mít význam imperfektní:

Př.: *Quand il lançait...* [7/228]

Když (právě) házel...

- **slovesa polokonkluzivní** – jsou slovesa, jejichž minulé časy (kromě imparfait) mají, podle kontextu nebo podle situace, význam buď dokonavý nebo nedokonavý nebo alespoň durativní. Jedná se o slovesa *regarder, garder, survoler*, atd. [7/226]

Př.: *Il a gardé son secret.* [7/226]

Ponechal si (D) tajemství pro sebe.

Př.: *Quand j'étais enfant, j'ai gardé des troupeaux.* [7/226]

Když jsem byl malý, pásł (hlídal, ND) jsem stáda.

- **slovesa nekonkluzivní** – jedná se o slovesa, jejichž minulé časy mají význam vždy nedokonavý, protože nemají schopnost shrnout děj. Jedná se o slovesa jako *chercher, agoniser, jalouser, graviter, circuler, poursuivre*, apod. [7/228]

4.2 Násobenost - nenásobenost

Ke kategorii vidu přísluší podkategorie nenásobenosti a násobenosti, tj. schopnost vyjadřovat děj probíhající buď jedenkrát, nebo opakovaně. Jak slovesa nedokonavá, tak dokonavá, mají schopnost vyjadřovat nenásobený děj, tj. děj probíhající/proběhlý jednou, tedy děj neopakovaný, neopakující se. Slovesa násobená vyjadřují děj, který se realizuje několikrát, tedy děj opakující se. Některá slovesa násobená mohou vyjadřovat podle situace nebo kontextu i děj nenásobený [5/158]:

Př.: *Ted' mi vracíš knihu? Vracím ti ji vždy hned, jakmile ji dočtu.*

Sloveso *vracet* vyjadřuje v první větě děj jednorázový, ve druhé větě děj opakující se. K rozlišení dějů napomáhají příslovce času *ted'* a *vždy*. Význam násobenosti těchto sloves závisí na kontextu. Jiná slovesa vyjadřují děj opakující se vždy, jsou pouze násobená. Jedná se zejména o slovesa odvozená příponou zdvojenou nebo několikanásobnou: *-váva-*: *chodívával*. [5/158]

Slovesa násobená jsou většinou odvozena od sloves nenásobených dokonavých i nedokonavých, a tvoří s nimi dvojici sloveso násobené-nenasobené (*házet-hodit*, *vracet-vrátit*, *zavírat-zavřít*, *atd.*). Ojedinele se v takové dvojici vyskytují slovesa neodvozená (*chodit-jít*, *projezdít-projet*). Za slovesa násobená se někdy považují pouze slovesa nedokonavá. Kdyby se protiklad násobenosti-nenasobenosti uplatňoval pouze u nedokonavých sloves, chápali bychom násobenost jako podkategorii nedokonavosti. Slovesa násobená jsou převahou nedokonavá, avšak násobenost se týká i sloves dokonavých. Slovesa násobená dokonavá jsou dvojího typu [14/232]:

- slovesa typu *vyházet* (vyházet všechny věci z okna, ve smyslu jednu po druhé), *projezdít* (mnoho kilometrů), *propíchat* (papír), *přeskákat* (přeskáče všechny překážky), která tvoří dvojici se slovesy nenásobenými dokonavými, jako *vyhodit* (vše z okna), *projet*, *propíchnout*, *přeskočit*.
- slovesa vyjadřující zřejmou činnost opakovanou, tvořená zpravidla předponou *-po-*, od sloves násobených (typu *házet*), která nemají vlastní protějšek sloves nenásobených dokonavých, např. *pozavírat* (okna).

Oba typy těchto dokonavých sloves násobených mají význam distributivnosti, nejedná se o prosté opakování děje, ale o tzv. přetržité opakování, děj se opakuje tím, že zasahuje jeden předmět po druhém (*vyházet věci z okna – vyhazoval hračky z kočárku*, *pozavíral okna – zavíral denně okna*), anebo jeden a týž děj činí po sobě několik podmětů (*zaházeli rance*). [14/232]

Francouzština řadí kategorii násobenost dějů pod termín povaha děje. Termínem povaha děje se označuje modifikace děje týkající se frekvence násobenosti a nenásobenosti děje, podílnosti, fázovosti děje, míry děje, trvání děje, rezultativnosti apod. Ve francouzštině existuje důležitý rozdíl mezi násobeností omezenou a násobeností neomezenou, nelimitovanou. [2/179]

- násobenost limitovaná – se vyjadřuje lexikálně, např. příslovečným určením – *deux fois*, *quatre fois* nebo prefixem *-re* (např. *recommencer*) apod.
- násobenost nelimitovaná – je vyjadřována slovesnými časy, které jsou schopny bez přispění lexikálního významu nějakého slovesa vyjádřit imperfektivní vid, tj. přítomem a nejčastěji imperfektem (za podmínek určité závislosti na indikativu imperfekta i plus-que-parfait).

Okolnosti, za kterých probíhá děj, vyjadřují i adverbia. Jsou to slova neohebná, která vyjadřují různé bližší okolnosti děje, stavu, stupeň vlastnosti nebo míry jevů. Z hlediska syntaktického se adverbia uplatňují jako rozvíjející prvky sloves, adjektiv nebo jiných adverbií a jejich primární funkcí ve větě je příslovečné určení. Slouží také ke spojování vět souřadných souvětí, anebo umožňují navázání samostatné věty na větu předcházející. Funkčně tak často splývají se spojkami souřadícími. [2/66]

Shrnutí

Kapitola o problematice vidu přinesla mnoho poznatků. Slovesa jsou podle vidu dokonavá, která vyjadřují děj ohraničený/ukončený a nedokonavá, ta naopak vyjadřují děj neohraničený/neukončený. Pojmy dokonavost a nedokonavost jsou vysoce abstraktní, i když nám jejich praktické užívání jako rodilým mluvčím nečiní potíže, jejich definování lze považovat za obtížné. Vztah kategorie vidu ke kategorii času se projevuje tím, že dokonavá slovesa nemohou vyjadřovat děj probíhající v přítomnosti, vyjadřují pouze čas budoucí nebo minulý.

Ve francouzštině se rozlišuje vid hlavně v minulosti, a to prostřednictvím různých časů. Francouzské gramatiky uvádí, že českému nedokonavému slovesu odpovídá francouzské imparfait a dokonavému slovesu passé composé nebo passé simple. Je ovšem nutno zachovávat vnitřní zákonitosti každého jazyka, nikoli mechanicky převádět mluvnické tvary z jednoho jazyka do druhého. Je důležité nahlížet na problematiku vidu nejen z hlediska gramatického, ale i sémantického. Z tohoto hlediska J. Šabršula vyděluje tři skupiny sloves – konkluzivní, polokonkluzivní a nekonkluzivní.

Ke kategorii vidu přísluší i podkategorie násobenosti a nenásobenosti. Rozumí se tím schopnost vyjadřovat děj probíhající jedenkrát nebo opakovaně. Kromě protikladu dokonavosti-nedokonavosti a násobenosti-nenásobenosti vyjadřují některá slovesa i jiné odstíny průběhu děje (např. fázovost, podílnost, rezultativnost, apod.).

5 Vzájemné srovnání francouzštiny s češtinou

Praktická kapitola je zaměřena na ověřování teoretických poznatků získaných z různých gramatik v praxi. Analýza je provedena na vybraných příkladech z publicistického stylu, která jsou čerpána z nejznámějších francouzských deníků, např. *Le Monde*, *Le Figaro*, *France Soir* atd.

5.1 Passé composé

Jako základní forma minulého času vyjadřuje passé composé děje nebo činnosti, které byly v minulosti dokončeny. Dokladem jsou dvě následující věty, ilustrace viz příloha č. 2. V obou případech je sloveso přeloženo do češtiny dokonavým videm.

Př.: *François Hollande a prononcé un discours, dans le XVe arrondissement de Paris.* [17]
François Hollande pronesl (D) řeč v 15. pařížském okrsku. v. p.

Př.: *Il a inscrit les trois derniers buts du PSG.* [18]
Zaznamenal (D) tři poslední góly PSG (Paris Saint-Germain). v. p.

Následující příklady potvrzují zjištění, že se passé composé využívá k vyjádření minulého děje, který se udál pouze jednou. Trvání tohoto děje upřesňuje příslovečné určení (*ce jeudi à 20, ce mercredi*). V první větě je sloveso přeloženo videm dokonavým, ve druhé větě videm nedokonavým. Zde dochází k odklonu od tvrzení ze str. 23: „V podstatě českému nedokonavému slovesu odpovídá francouzské imperfektum, českému slovesu dokonavému francouzské perfektum složené nebo jednoduché.“ [6/392] Příklady dokazují, že passé composé odpovídá jak vidu dokonavému, tak nedokonavému. Potvrzuje se tím teorie J. Šabršuli o nutnosti přihlížet k významu slovesa.

Př.: *Le pape Benoît XVI a abandonné ce jeudi à 20 heures le trône de Saint-Pierre.* [19]
Papež Benedikt XVI. opustil (D) tento čtvrtek ve 20 hodin stolec svatého Petra. v. p.

Př.: *Le PSG a joué ce mercredi avec une équipe B.* [18]
PSG hrálo (ND) tuto středu se skupinou B. v. p.

Při porovnání již zmíněného příkladu:

Př.: *Il a inscrit les trois derniers buts du PSG.* [18]
Zaznamenal (D) tři poslední góly PSG (Paris Saint-Germain). v. p.

s větou:

Př.: *Cinq minutes plus tard, il inscrivaît le but de la victoire.* [20]
O pět minut později zaznamenává (ND) vítězný gól. v. p.

Lze vidět, že jednorázový děj, který se udál jen jednou a jeho doba trvání je vymezena, může být vyjádřen časem imparfait. Francouzské sloveso *inscrire* zde odpovídá české dvojici sloves *zaznamenávat-zaznamenat*, tedy slovesu násobenému a nenásobnému. V tomto případě je imparfait do češtiny transponováno časem přítomným vidu nedokonavého. Potvrzuje se tím tvrzení ze str. 8.: „*Imparfait vyjadřuje časově přesně určenou minulou událost v jejím průběhu.*“ [6/420] Je patrné, že je zde užito ze stylistických důvodů, aby přiblížilo a oživilo děj.

Další dva případy demonstrují vyjádření děje, jehož trvání je vymezeno alespoň přibližně, jako je tomu v první větě, nebo přesně, jako je tomu ve větě druhé. V prvním případě je sloveso do češtiny přeloženo videm nedokonavým, ve větě druhé videm dokonavým.

Př.: *Etudiante, Karène Winter a souvent gardé des enfants.* [21]

Studentka Karène Winter často hlídala (ND) děti. v. p.

Př.: *La droite a gagné trois fois de suite les élections présidentielles.* [22]

Pravice vyhrála (D) třikrát po sobě prezidentské volby. v. p.

5.2 Passé simple

Passé simple je možné považovat za stylistickou variantu passé composé. Nicméně ve starších gramatikách se lze setkat s tvrzením, že minulý čas jednoduchý vyjadřuje děje v minulosti zcela skončené a bez vztahu k přítomnosti. Naproti tomu minulý čas složený vyjadřuje děje skončené v časovém období, které ještě neuplynulo. Na výše uvedených příkladech s užitím času passé composé bylo dokázáno, že tato charakteristika dnes již neplatí. [2/128]

Jak již bylo uvedeno, čas passé simple prakticky vymizel z obecné hovorové francouzštiny a byl nahrazen passé composé. J. Šabršula uvádí [2/126], že passé simple se udržuje jen jako regionalismus u jedinců pocházejících z jižní nebo západní Francie. Určitou souvislost lze vidět i v současné francouzštině, protože excerpta demonstrující užití passé simple byla čerpána z regionálních deníků pocházejících z tohoto území (např. *Sud-Ouest, Ouest-France*).

Passé simple vyjadřuje minulý děj zcela ukončený. Dokladem toho jsou následující dvě věty. V obou případech je sloveso do češtiny přeloženo videm nedokonavým.

Př.: *Le moment le plus attendu fut évidemment le jugement de Monsieur Carnaval.* [23]

Nejočekávanější okamžik byl (ND) samozřejmě rozsudek pana Carnavala. v. p.

Př.: *Il eut un succès incroyable.* [24]

Měl (ND) neuvěřitelný úspěch. v. p.

Passé simple se dá v obou větách nahradit časem passé composé, jak je tomu v následujících dvou příkladech. Obě slovesa jsou v češtině vidu nedokonavého. Význam vět potvrzuje, že passé simple je stylistickou variantou passé composé. Užití passé simple v předcházejícím příkladu se týká právní záležitosti („*rozsudek pana Caranvala*“), věta s passé composé nese prostou informaci („*vyhlášení hitparády*“).

Př.: *Le moment le plus attendu a été bien sûr l'annonce du palmarès.* [25]

Nejočekávanějším okamžikem bylo (ND) samozřejmě vyhlášení hitparády. v. p.

Př.: *Il a eu un grand succès.* [26]

Měl (ND) velký úspěch. v. p.

Jak lze vidět z předcházejících příkladů, v užívání minulého času passé simple v psaném jazyce panuje určitá nejistota. Co autor, to jiné osobité užívání. To potvrzuje oslabení stability minulého času jednoduchého v systému francouzských časů. Velmi často dnes dochází ke střídání minulého času složeného s minulým časem jednoduchým u jednoho autora v jednom kontextu. [2/128]

Př.: *Les prestations furent de qualité et ont mis en valeur le travail réalisé dans cette école.* [27]

Finanční příspěvky zkvalitnily (D) a hodnotily (D) prováděné práce na této škole. v. p.

Jde o střídání převážně stylistické. Alternaci passé simple a passé composé je možné vysvětlit tím, že francouzština se snaží vyhnout opakování stejných forem v jedné větě nebo ve větách na sebe navazujících. Této alternace lze užít pouze za předpokladu, že dva minulé časy jsou celkově považovány za ekvivalentní. „*Významové splynutí obou těchto forem je tedy protikladem a zároveň i podmínkou jejich stylistické diferenciaci.*“ [2/128].

Passé simple vyjadřuje děj, který trval určitou vymezenou dobu. V tomto případě lze opět passé simple nahradit časem passé composé. Sloveso je vidu dokonavého.

Př.: *Le père Picard, qui fut pasteur pendant une quinzaine d'années dans cette paroisse, a évoqué la vie pas toujours facile des anciens fidèles.* [28]

Otec Picard, který byl (ND) pastorem v této farnosti asi patnáct let, připomenul (D) ne vždy jednoduchý život starých věřících. v. p.

Následující titulek z deníku *Le Monde*, ilustrace viz příloha č. 3, vyjadřuje minulý děj, který se udál pouze jednou. Autoři tohoto deníku passé simple užívají velmi ojedinele,

proto lze i v tomto případě užití minulého času jednoduchého považovat za stylistickou variantu. Jistou spojitost lze vidět i v překladu do češtiny, kde je sloveso *zrodit* považováno za knižní.

Př.: *De cette exposition naquit, en 1912, l'art moderne.* [29]

Z této výstavy se zrodilo (D) v roce 1912 moderní umění. v. p.

V souvislosti s psaním titulků lze připomenout prézens registrující, který je poměrně hojně užíván v novinářském stylu. Nejedná se zde o sdělení, vyprávění, ale jde spíše o označení zprávy, kterou titulek uvádí. [2/122] Prézens registrující se do češtiny transponuje většinou minulým časem. Dokladem jsou následující dva příklady. Obě slovesa mají v češtině tvar préterita vidu dokonavého.

Př.: *Israël: Nétanyahou présente son nouveau gouvernement.* [30]

Izrael: Nétanyaha představil (D) svoji novou vládu. v. p.

Př.: *François Hollande rend visite à Jacques Chirac en Corrèze.* [31]

François Hollande oplatil (D) návštěvu v Corrèze Jacquesu Chiracovi. v. p.

5.3 Imparfait

Stejně tak jako minulé časy, o kterých již bylo zmíněno, vyjadřují imparfait děj předcházející před chvílí projevu. Využívá se především k vyjádření časově neohrazeného děje. Zpravidla bývá překládán videm nedokonavým, jako je tomu v následujících případech, viz příloha č. 4.

Př.: *Mon mari travaillait dans la mode, chez Jean-Paul Gaultier.* [32]

Můj manžel pracoval (ND) v módním průmyslu u Jeana-Paula Gautier. v. p.

Př.: *J'étais responsable d'une agence de travail temporaire.* [32]

Byla jsem (ND) dočasně zodpovědná za pracovní agenturu. v. p.

V případě, že by byla vyjádřena délka trvání, musí se užít perfekta (složeného nebo jednoduchého), dokladem je následující příklad.

Př.: *J'ai rencontré mon mari, Miguel Cervantes, il y a 15 ans.* [32]

Před 15 lety jsem poznala (D) mého muže, Miguela Cervantese. v. p.

J. Šabršula uvádí, že vztah imparfait s jinými minulými časy je možné definovat jako protiklad mezi tím „co se přihodilo“ (*passé composé, passé simple*) a tím „co bylo“, „událostí“ a „okolností“. [7/209] V následujícím příkladu imparfait vyjadřuje okolnost průběhu jiného děje, konkrétně popis stavu. Sloveso v imparfait je do češtiny přeloženo videm nedokonavým.

Př.: *Il faisait chaud à Las Vegas, où Alain Renaud a participé à son premier Championnat mondial.* [33]

V Las Vegas, kde se Alain Renaud zúčastnil (D) svého prvního světového šampionátu, bylo (ND) teplo. v. p.

Časem imparfait lze popsat prostředí nebo pozadí děje, jako je tomu v následujících větách. V obou případech je sloveso do češtiny přeloženo dle předpokladu videm nedokonavým.

Př. (popis prostředí): *Dimanche était la pire journée. Il y avait du verglas partout sur les trottoirs.* [34]

Nejhorší den byla (ND) neděle. Všude na chodnících bylo (ND) náledí. v. p.

Př. (popis pozadí děje): *Lorsqu'ils ont aperçu le corps de la malheureuse, il était inerte à la surface du fleuve.* [35]

Když ho zpozorovali (D), tělo nešťastnice leželo (ND) nehybně na hladině. v. p.

Další příklad ilustruje užití imparfait k popisu dvou současně trvajících dějů. Sloveso je do češtiny opět přeloženo videm nedokonavým.

Př.: *Pendant que Barack et Mitt se battaient, les plus belles femmes du monde déambulaient.* [36]

Zatímco Barack a Mitt bojovali (ND), nejkrásnější ženy světa předváděly (ND). v. p.

Imparfait velmi často slouží k vyjádření minulého děje, který se opakuje. Vyjadřuje pak zvyk či návyk. Sloveso je do češtiny videm nedokonavým.

Př.: *Quand j'étais étudiante, je passais ma vie dans ce jardin.*

Když jsem studovala (ND), trávil jsem (ND) život na zahradě. v. p. [37]

Na příkladech s passé composé slovesa *inscrire* již bylo ukázáno, že imparfait může vyjádřit přesně určenou minulou událost v jejím průběhu. Následující příklad demonstruje stejný případ. Sloveso je do češtiny transponováno nedokonavým slovesem *dostavovat se* v přítomnosti.

Př.: *Dans les premiers jours après la naissance, 11% des femmes présentaient des symptômes de TOC.* [38]

U 11 % žen se v prvních dnech po porodu dostavují (ND) příznaky TOC. v. p.

Jak již bylo zmíněno, francouzština si zachovala časovou souslednost. Následující souvětí ilustruje vztah minulost – současnost s minulostí. O úplnou současnost se jedná jen zřídka. V ukázkovém souvětí děj „*Jean-Luc Mélenchon a déclaré...*“ lze považovat

za kratší a naopak děj „*Marine Le Pen était dangereuse.*“ za delší. V krajním případě se první z těchto dějů chápe perfektivně „*prohlásil*“ a druhý imperfektivně „*je nebezpečná*“.

Př.: *Jean-Luc Mélenchon a déclaré que Marine Le Pen était dangereuse, plus encore que*

věta hlavní

(*passé composé*)

věta vedlejší

(*současnost s dějem hlavním - imparfait*)

son père. [39]

Jean-Luc Mélenchon prohlásil (D), že Marine Le Penová je (ND) ještě víc nebezpečná než její otec. v. p.

Př.: *Il avait déclaré dans une interview en 2011 qu'il dormait avec des pistolets dans sa chambre à cause de la criminalité, préoccupante en Afrique du Sud.* [40]

V rozhovoru v roce 2011 prohlásil (D), že spí (ND) v pokoji s pistolemi z důvodu kriminality, která znepokojuje jižní Afriku.

Př.: *Nous avons reçu l'information la plus dure et la plus tragique que nous pouvions annoncer à notre peuple.* [41]

Dostali jsme (D) nejdrsnější a nejtragičtější zprávu, kterou musíme (ND) oznámit našemu lidu. v. p.

Imparfait vyjadřuje možnost nebo neskutečnost v podmínkové větě po spojce *si*. Je zde variantou kondicionálu přítomného, který je jen ve větě hlavní.

Př.: „*Si j'étais américain, je voterais pour Obama.*“ [42]

Kdybych byl (ND) Američan, volil bych (ND) Obamu. v. p.

Z předcházejících příkladů lze vidět, že imparfait je slovesný čas velmi oblíbený a jeho frekvence je na stálém postupu. Není pouhým „přezentem minulosti“, jak se domnívají někteří autoři. K jeho oblibě jistě přispívá i to, že je formálně velmi dobře odlišen od jiných slovesných forem.

5.4 Plus-que-parfait

Plus-que-parfait vyjadřuje děj, který se stal před jiným dějem minulým, zpravidla vyjádřeným v téže větě nebo později v kontextu, a to buď jednou, nebo několikrát. Toto tvrzení ilustruje následující souvětí. Sloveso věty hlavní i vedlejší je do češtiny přeloženo préteritem vidu dokonavého, ilustrace viz příloha č. 5.

Př.: *Un magnat australien a dévoilé mardi à New York la maquette du Titanic II,*

děj minulý

réplique moderne du paquebot qui avait sombré en 1912. [43]

děj předminulý (*nejdříve se loď potopila, až poté byl vyroben model*)

Australský magnát odhalil (D) ve středu v New Yorku zmenšený model Titanicu II, moderní repliku parníku, který se potopil (D) v roce 1912. v. p.

V následujícím souvětí plus-que-parfait reprodukuje předminulý děj, který zdůvodňuje nebo vysvětluje děj následný. Podrobnější rozbor vět ilustruje chronologii dějů (*nejdříve došlo k rozbití zpětného zrcátka a až poté byli viníci za tento čin vyslýcháni*). Obě slovesa jsou do češtiny přeložena videm dokonavým.

Př.: *La Police cantonale a interpellé deux hommes à Bulle. Ils avaient cassé le rétroviseur d'une auto avant de se réfugier sur un toit près de la gare. [44]*

Kantonální policie vyslechla (D) v Bulle dva muže. Předtím než se ukryli na střeše nedaleko nádraží, rozbili (D) zpětné zrcátko u auta. v. p.

Za účelem vyjádřit opakování předcházejícího děje se plus-que-parfait užívá po spojkách *quand, lorsque, après que*. Podmínkou je, že ve větě hlavní musí být imperfektum.

Př.: *Quand ils avaient gagné assez, ils repartaient. [45]*

Když (kdykoli) vyhráli (D) dost, odešli (D). v. p.

Př.: *Ex-danseuse de cabaret, une jeune Marocaine craignait l'expiration définitive de son autorisation de séjour lorsqu'elle et son ami avaient déposé leur demande de mariage. [46]*

Mladá Maročanka, bývalá kabaretní tanečnice, se bála (ND) konečného vypršení povolení k pobytu, když se svým přítelem podali (D) jejich žádost o uzavření manželství. v. p.

Př.: *Mani Ratnam avait approché cette instance car il craignait pour sa vie après qu'il avait reçu des menaces. [47]*

Mani Ratnam se obrátil (D) na tento úřad, neboť se obával (ND) o svůj život poté, co obdržel (D) výhrušky. v. p.

Pokud jde o děj, který se udál jen jednou, užívá se *passé composé* ve větě hlavní i vedlejší. Pro ilustraci následuje příklad.

Př.: *Fritzl a séquestré sa fille quand elle a voulu déménager. [48]*

Fritzl uvěznil (D) svoji dceru, když se chtěla (ND) odstěhovat. v. p.

Další věta znázorňuje využití *plus-que-parfait* k vyjádření velmi rychlého ukončení děje. Do češtiny je sloveso přeloženo videm nedokonavým.

Př.: *Toutefois, en dix minutes, ils avaient pu éteindre les flammes. [49]*

Přesto mohli (ND) za deset minut uhasit plameny. v. p.

Předminulý čas se užívá v podmínkových větách po spojce *si*. Podmínka neskutečná v minulosti se vyjádří slovesem v minulém podmiňovacím způsobu ve větě řídicí a ve větě vedlejší po spojce *si* se užije předminulý čas, jako je tomu v následujícím souvětí.

Př.: *Mais s'il avait eu le temps de s'entraîner, il serait devenu un grand sitariste. [50]*

Ale kdyby býval měl (ND) čas trénovat, býval by se stal (D) významným sitaristou. v. p.

Další funkcí *plus-que-parfait* je vyjádření předčasnosti v rámci časové souslednosti. Vyjadřuje děj předcházející před dějem věty hlavní. Na dalším příkladu si lze dobře představit chronologii dějů. Nejdříve se „něco“ stalo (*Armstrong avait rencontré Travis Tygart*) a až poté „to“ mohlo být prozrazeno (*Le New York Times a récemment révélé....*). V současné češtině, která předminulý čas neužívá, je předčasnost vyjádřena prostým *préteritem*, v konkrétním analyzovaném příkladě videm dokonavým (*setkal se*).

Př.: *Le New York Times a récemment révélé qu'Armstrong avait rencontré Travis Tygart.*

[51]

věta hlavní
(*passé composé*)

věta vedlejší
(děj předčasný k ději hlavnímu –
plus-que-parfait)

New York Times nédávno odhalil (D), že se Armstrong setkal (D) s Travisem

věta hlavní
(*préteritum*)

věta vedlejší
(*préteritum*)

Tygartem. v. p.

Další příklad znázorňuje komplikovanější situaci z pohledu časové souslednosti, a to vztah minulost – současnost s minulostí, minulost – předčasnost k minulosti.

Př.: Un responsable de Setraco a déclaré à l'agence AFP qu'il ne pouvait pas

věta hlavní
(*passé composé*)

1. věta vedlejší
(*současnost s dějem hlavním – imparfait*)

confirmer cette information dont il avait eu connaissance. [52]

2. věta vedlejší
(*předčasnost k ději hlavnímu – plus-que-parfait*)

Odpovědný pracovník firmy Setraco prohlásil (D), že nemůže (ND) potvrdit tuto

věta hlavní
(*préteritum*)

1. věta vedlejší
(*présens*)

informaci, s níž byl (ND) obeznámen. v. p.

2. věta vedlejší
(*préteritum*)

Z podrobného rozboru předcházejícího souvětí lze vidět vyjádření jak současnosti, tak předčasnosti vzhledem k ději hlavnímu. Věta řídicí je v čase minulém a ovlivňuje tedy čas věty vedlejší. Současnost je vyjádřena časem imparfait (*il ne pouvait pas*), v češtině přítomem a předčasnost časem plus-que-parfait (*il avait eu connaissance*), v češtině pak préteritem, v konkrétním sledovaném případě v trpném rodě.

5.5 Passé antérieur

Stejně jako *passé simple* patří *passé antérieur* knižnímu jazyku. Vyjadřuje děj skončený a předcházející před jiným minulým dějem. Jak již bylo uvedeno, tento význam se projevuje v závislosti k jinému času, především v podřadném souvětí časovém.

Př.: *Quand ils eurent passé le pont, les fantômes vinrent à eux...* [53]

Když přešli (D) most, přišla (D) na ně strašidla... v. p.

V předcházejícím příkladu spojka *quand* označuje bezprostřední následnost dalšího děje. Tento další děj je vyjádřen časem *passé simple*. Obě slovesa jsou do češtiny

přeložena videm dokonavým. V současné francouzštině lze passé antérieur nahradit obecným časem předminulým (plus-que-parfait). Zejména po spojkách a spojkových výrazech jako *après que*, *dès que*, které samy o sobě dostatečně označují posterioritu následujícího děje. Nicméně v tisku byly nalezeny i příklady s využitím passé antérieur, viz příloha č. 6.

Př.: *Le scandale a éclaté après que les 15 jeunes filles eurent décidé de parler le mois dernier pour dénoncer les agissements de leur coach auprès du Comité olympique japonais.* [54]

Skandál vypukl (D) poté, co se 15 mladých dívek minulý měsíc rozhodlo vypovídat (ND) před japonskou olympijskou komisí, aby oznámily (D) nepoctivé jednání jejich trenéra. v. p.

Př.: *L'aventure s'est terminée en 1998 après qu'il eut refusé un salaire de 5 millions \$ par épisode, pour un total de 110 millions \$ (22 épisodes) pour la 10e saison.* [55]

Dobrodružství skončilo (D) v roce 1998, když odmítl (D) mzdu 5 milionů \$ za jeden díl, celkem tedy 110 milionů \$ (22 dílů) za desátou sérii. v. p.

5.6 Passé récent

Opis *venir de* vyjadřuje blízkou minulost a není tedy synonymem jednoduchého nebo složeného minulého času. Následující věty jsou toho dokladem, ilustrace viz příloha č. 7. V překladu do češtiny lze blízkou minulost doplnit příslovcem *právě*.

Př.: *Il vient de rallier la majorité gouvernementale.* [56]

Právě získal (D) vládní většinu. v. p.

Př.: *David vient de finir son album à St-Tropez.* [57]

David právě dokončil (D) své album v St-Tropez. v. p.

Př.: *Les masters viennent de partir par mail pour la production.* [57]

Vzorové kopie právě poslal (ND) emailem produkci. v. p.

Passé récent se užívá i ve tvaru imparfait (v souladu se sousledností časovou).

V následujících dvou větách vyjadřuje opis *venir de* nedávnou předminulost.

Př.: *Hier matin, alors que ses six enfants venaient de partir à l'école, son mari l'a égorgée.* [58]

Včera ráno, právě když jejích šest dětí odešlo (D) do školy, ji její manžel podřezal (D). v. p.

Př.: *Un homme, qui venait de sortir de prison, a été tué par balle samedi matin vers 8H30 devant la prison des Baumettes à Marseille.* [59]

Muž, který právě vyšel (D) z vězení, byl zabit (ND) kulkou v sobotu ráno kolem 8:30h před vězením Baumettes v Marseille. v. p.

Shrnutí

Poslední kapitola se zabývá ověřováním získaných informací z gramatik na konkrétních příkladech z francouzského tisku. Příklady dokazují, že čas *passé simple* není v tisku příliš častý a lze ho nahradit časem *passé composé*. Potvrzuje to oslabení času *passé simple* v současné francouzštině. V gramatikách se často uvádí, že *passé composé* odpovídá vidu dokonavému. Jedná se ale o pouhé didaktické zjednodušení, protože vidová hodnota těchto minulých časů je dána významem slovesa nebo kontextem.

Dalším sledovaným časem je *imparfait*. Příklady potvrzují teorii, že *imparfait* odpovídá českému vidu nedokonavému. V podmínkové větě se *imparfait* stává stylistickou a modální variantou kondicionálu přítomného. V tisku lze nalézt i mnoho případů, kdy minulý čas *imparfait* je do češtiny transponován přítomným časem. Jedná se o stylistický prostředek, který má přiblížit a oživit děj. Jako *présens* se do češtiny transponuje i v rámci časové souslednosti v minulosti, a to pro vyjádření děje současného s větou hlavní.

Děj předminulý francouzština vyjadřuje časem *plus-que-parfait*. *Passé antérieur* je jeho stylistickou variantou v psaném jazyce. Lze říci, že *passé antérieur* je v současné francouzštině vytlačen časem *plus-que-parfait*. Oba časy se překládají slovesem jak vidu dokonavého, tak nedokonavého, záleží na významu slovesa. Stylistickou a modální transpozicí *plus-que-parfait* je kondicionál minulý. Další možností vyjádření minulosti je *passé récent*. V aktuálním tisku byly nalezeny doklady pouze opisu *venir de + infinitiv*. V tomto opisu je sloveso ve tvaru přítomného času, ale vyjadřuje blízkou minulost a do češtiny se transponuje časem minulým. V případě, že je sloveso *venir* ve tvaru *imparfait*, vyjadřuje blízkou předminulost.

Závěr

Rozlišují se nejméně dvě podoby času, a to čas objektivní, který se dá měřit a čas subjektivní, prožívaný konkrétním jedincem nebo skupinou osob. Předkládaná práce se věnuje zejména slovesnému času. Ten je pouze subjektivní a liší se od času objektivního, který je jednosměrný. Není totiž možné změnit procesy v čase tak, aby probíhaly od budoucího k minulému a od minulého k budoucímu.

Francouzština disponuje bohatým systémem minulých časů. Pro běžnou komunikaci lze považovat za nejdůležitější *passé composé*, které vyjadřuje jak děje nedávno minulé, tak i vzdálené. Významem se podobá času *passé simple*, které se v hovorové řeči nevyužívá, ale bez jeho znalosti bychom neporozuměli např. krásné literatuře. *Imparfait* se obvykle používá pro děje časově neohrazené, při popisu nebo k vyjadřování různých vedlejších okolností a vysvětlení. Dalším zkoumaným časem je *plus-que-parfait*. Jedná se o čas předminulý a všechny jeho funkce plní i čas *passé antérieur*, který dnes patří pouze knižnímu stylu a v mluveném jazyce se neužívá. Ve francouzštině existuje ještě opisný čas minulý *venir de* + infinitiv pro vyjádření nedávné minulosti. Synonymní možnosti vyjádření nedávné minulosti jsou opisy *sortir de* + infinitiv a *ne faire que de* + infinitiv. Současná čeština užívá jen jeden minulý čas, a to *préteritum*, které slouží i pro vyjádření předminulosti. V jazyce však dochází k situacím, kdy z pouhého sledu dějů není jasné, který děj se odehrál před jiným dějem minulým. Pro zachování odstínu předminulosti zde nestačí pouhá logika dějů, a tak čeština užívá pro vyjádření tohoto odstínu různých nástrojů lexikálních – nejrůznější slova, výrazy a spojení.

Slovesa jsou podle vidu dokonavá, která vyjadřují děj ohraničený/ukončený a nedokonavá, ta naopak vyjadřují děj neohrazený/neukončený. Vztah kategorie vidu ke kategorii času se v češtině projevuje tím, že dokonavá slovesa nemohou vyjadřovat děj probíhající v přítomnosti, vyjadřují pouze čas budoucí nebo minulý. Ve francouzštině se rozlišuje vid hlavně v minulosti, a to prostřednictvím různých časů. Ke kategorii vidu přísluší i podkategorie násobenosti a nenásobenosti. Rozumí se tím schopnost vyjadřovat děj probíhající jedenkrát nebo opakovaně. Kromě dokonavosti a násobenosti vyjadřují slovesa i jiné odstíny průběhu děje, ale ne pravidelně. Jedná se např. o modifikace děje týkající se podílnosti, fázovosti, míry, trvání, rezultativnosti děje, apod.

V gramatikách se často uvádí, že *passé composé* odpovídá vidu dokonavému. Vzhledem k tomu, že v praktických příkladech tato teorie nebyla potvrzena, lze

konstatovat, že se jedná o pouhé didaktické zjednodušení. Minulý čas složený i jednoduchý může odpovídat jak vidu dokonavému, tak nedokonavému. Naopak z příkladů z tisku se zdá, že čas imparfait odpovídá českému vidu nedokonavému. Dalším poznatkem je, že minulý čas ve francouzštině nemusí být nutně transponován do češtiny préteritem, ale za určitých podmínek může být např. čas imparfait transponován do češtiny présentem, nebo naopak francouzský présent českým préteritem. Plus-que-parfait i passé antérieur se do češtiny překládají préteritem jak vidu dokonavého, tak nedokonavého. Při řešení otázek vidové problematiky je tedy třeba přihlídnout k významu slovesa a kontextu.

Resumé

Ce travail a pour l'objectif d'expliquer le système des temps du passé dans la langue française en comparaison de la langue tchèque et mettre en évidence les différences entre ces deux langues. En même temps le but de mon travail est de vérifier en pratique les informations acquises et répondre de la question s'il existe dans la langue française un rapport avec l'expression du passé dans la langue tchèque qui possède un seul temps du passé ayant de nombreuses modifications aspectuelles.

Ce travail est divisé en cinq parties. Le premier chapitre définit généralement le temps. Les spécialistes distinguent deux formes du temps au minimum. Il s'agit du temps objectif et temps subjectif. En considération du sujet de ce travail, le temps comme catégorie grammaticale est le plus important et il est seulement subjectif. Le deuxième chapitre s'occupe des temps du passé en français (passé composé, passé simple, imparfait, plus-que-parfait, passé antérieur et passé récent) du point de vue de leur formation et fonctions. Considérant la longueur de ce travail, on explique seulement les temps du passé de l'indicatif, pas de subjonctif ou conditionnel. On ne peut pas oublier de mentionner la concordance des temps dans le contexte des temps du passé en français. Le troisième chapitre concerne des temps du passé en tchèque. Dans la langue tchèque il y a un temps du passé et c'est le prétérit. Ce chapitre est en relation avec le quatrième chapitre qui présente la problématique de l'aspect. La langue tchèque distingue l'aspect accompli et inaccompli.

Le dernier chapitre comporte la partie pratique qui vérifie les informations théoriques en pratique sur les extraits puisant dans les journaux. Les extraits sont transformés dans la langue tchèque et les traductions sont complétées par la détermination de l'aspect. On montre ici les différences entre la langue française et la langue tchèque.

Seznam použitých zdrojů

- [1] AUGUSTIN, A.: *Vyznání*. Praha 1926. 550 s.
- [2] ŠABRŠULA, J.: *Slovní druhy současné francouzštiny*. SPN Praha 1968. 280 s.
- [3] DANEŠ, F. a kol.: *Mluvnice češtiny. 3, Skladba*. Academia Praha 1987. 746 s.
- [4] BACHMANNOVÁ, J. a kol.: *Encyklopedický slovník češtiny*. Lidové noviny Praha, 2002. 604 s. ISBN 80-7106-484-X
- [5] ČECHOVÁ, M. a kol.: *Čeština – řeč a jazyk*. Institut sociálních vztahů, Praha, 1996. ISBN 80-85866-12-9
- [6] HENDRICH, J.: *Francouzská mluvnice*. Fraus Plzeň 2001. 700 s. ISBN 80-7238-064-8
- [7] ŠABRŠULA, J.: *Vědecká mluvnice francouzštiny*. Academia Praha 1986. 386 s.
- [8] RADINA, O.: *Francouzština a čeština - systémové srovnání dvou jazyků*. SPN Praha 1977. 295 s.
- [9] ARRIVÉ, M. - Gadet, F. - Galmiche, M.: *La Grammaire d'aujourd'hui - Guide alphabétique de linguistique française*. Paris 1986. 720 s. ISBN 2-08-112003-8
- [10] GREVISSE, M.: *Le bon usage*. Duculot, Paris Louvais-la-Neuve 1988. 1768 s. ISBN 2-8011-0588-0
- [11] VONDRÁČEK, A.: *Problematika postpréterita v současné francouzštině*. IN: Sborník PeF ZČU v Plzni, Cizí jazyky IV. str. 91-100, Plzeň 1993
- [12] ŠMILAUER, V.: *Slovesný čas*. [online] IN: Naše řeč č. 27. 1943 [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: <<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?lang=en&art=3786>>
- [13] PETR, J. a kol.: *Mluvnice češtiny. 2, Tvarosloví*. Academia Praha 1986. 536 s.
- [14] HAVRÁNEK, B. - JEDLIČKA, A.: *Česká mluvnice*. SPN Praha 1988. 568 s.
- [15] ŠABRŠULA, J.: *Nominálně verbální konstrukce a povaha děje ve francouzštině*. SPN Praha, 1962. 206 s.
- [16] DELATOUR, Y. - Jennepin, D. - Léon-Dufour, M. - Matté, A. - Teyssier, B.: *Grammaire du français*. Hachette, Paris 1991. 336 s. ISBN 2-01-015601-3
- [17] *France Soir* [online]. [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <<http://www.francesoir.fr/actualite/politique/rafle-du-vel-d-hiv-que-retenir-du-discours-de-francois-hollande-243403.html>>

- [18] PRAUD, P.: *Yahoo Sport* [online]. [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <<http://fr.sports.yahoo.com/blogs/foot/conclusions-pour-un-clasico-154205297.html>>
- [19] *Le Parisien* [online]. [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <<http://www.leparisien.fr/pape-vatican/en-direct-benoit-xvi-promet-obeissance-inconditionnelle-a-son-successeur-28-02-2013-2605957.php>>
- [20] PFEFFER, M.: *SRC-Fanclub* [online]. [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <<http://www.src-fanclub.fr/pages/equipe-2010-2011/rangdet-yohann/rangdet-revoit-la-lumiere.html>>
- [21] *SudOuest* [online]. [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <<http://www.sudouest.fr/2013/02/28/un-site-professionnel-pour-la-garde-d-enfants-979783-2733.php>>
- [22] ROVAN, A.: *Le Figaro* [online]. [cit. 2013-02-015]. Dostupné z: <<http://www.lefigaro.fr/politique/2011/08/18/01002-20110818ARTFIG00443-bussereau-cope-doit-plus-songer-a-2012-moins-a-2017.php?cmtpage=2>>
- [23] *SudOuest* [online]. [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: <<http://www.sudouest.fr/2013/03/02/la-tradition-respectee-982319-2825.php>>
- [24] TAMISIER, J.: *SudOuest* [online]. [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: <<http://www.sudouest.fr/2013/02/17/un-effet-de-contagion-969078-1391.php>>
- [25] *Le Defimedia group* [online]. [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: <<http://www.defimedia.info/live-news/item/27813-festival-du-cinema-africain-maurice-a-l-honneur.html>>
- [26] *Le Depeche* [online]. [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: <<http://www.ladepeche.fr/article/2006/08/22/27007-sarajevo-mon-amour-mon-fardeau.html>>
- [27] *SudOuest* [online]. [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: <<http://www.sudouest.fr/2013/02/27/une-toute-premiere-audition-978623-3606.php>>
- [28] CONCHOU, D.: *Soudest* [online]. [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: <<http://www.sudouest.fr/2013/03/04/riz-et-partage-de-careme-983854-1928.php>>

- [29] DAGEN, P.: *Le Monde* [online]. [cit. 2013-03-10] Dostupné z: <http://www.lemonde.fr/culture/article/2012/08/31/de-cette-exposition-naquit-en-1912-l-art-moderne_1754097_3246.html>
- [30] *Le Monde* [online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <http://www.lemonde.fr/proche-orient/article/2013/03/16/israel-benyamin-netanyahou-presente-son-gouvernement_1849546_3218.html>
- [31] *France Soir* [online]. [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: <<http://www.francesoir.fr/actualite/politique/francois-hollande-rend-visite-a-jacques-chirac-en-correze-243377.html>>
- [32] *Le Monde* [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.lemonde.fr/sport/article/2013/03/09/daphnee-bravard-j-aspire-a-appartenir-au-cartel-des-10-meilleurs-agents_1845661_3242.html>
- [33] *La Presse* [online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <<http://www.lapresse.ca/le-nouvelliste/sports/201209/14/01-4574039-ironman-alain-renaud-a-eu-chaud.php>>
- [34] *Le Depeche* [online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <<http://www.ladepeche.fr/article/2010/01/13/753632-le-verglas-a-joue-les-prolongations-sur-les-trottoirs-toulousains.html>>
- [35] *Le Parisien* [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <<http://www.leparisien.fr/espace-premium/paris-75/ils-ont-sauve-une-femme-de-la-noyade-05-07-2012-2077772.php>>
- [36] LERÉVÉREND, C.: *Le Journal International* [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.lejournalinternational.fr/Pendant-que-Barack-et-Mitt-se-battaient-les-plus-belles-femmes-du-monde-deambulaient_a246.html>
- [37] *Elle* [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <<http://www.elle.fr/City-guide/Dossiers/Escapades-en-amoureux-Les-spots-secrets-des-people/Les-grandes-serres-du-jardin-des-plantas-a-Paris>>
- [38] PRIGENT, A.: *Le Figaro* [online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <<http://sante.lefigaro.fr/actualite/2013/03/08/20008-toc-frequents-chez-jeunes-mamans>>
- [39] PANCRAZI, G.: *Le nouvel Observateur* [online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <<http://leplus.nouvelobs.com/contribution/564803-faux-tract-de-melenchon-a-henin-beaumont-ce-que-dit-la-loi.html>>

- [40] *Le Matin* [online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <<http://www.lematin.ch/monde/faits-divers/Pistorius-avait-demande-des-licences-pour-six-armes-/story/16539813>>
- [41] SAMSON, V.: *Le Figaro* [online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <<http://www.lefigaro.fr/international/2013/03/06/01003-20130306ARTFIG00019-hugo-chavez-est-mort.php>>
- [42] *La Libre* [online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <<http://www.lalibre.be/actu/international/article/763802/hugo-chavez-si-j-etais-americain-je-voterais-pour-obama.html>>
- [43] TALOS, C.: *Le Matin* [online]. [2013-03-05]. Dostupné z: <<http://www.lematin.ch/culture/Un-Titanic-II-made-in-China-voguera-des-2016/story/19344282>>
- [44] *Le Matin* [online]. [2013-03-05]. Dostupné z: <<http://www.lematin.ch/faits-divers/Deux-hommes-en-viree-sur-un-toit/story/12090851>>
- [45] SIMON, C.: *Le Monde* [online]. [2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.lemonde.fr/societe/article/2010/02/28/coup-de-torchon-sur-les-sans-papiers_1312208_3224.html>
- [46] *Le Matin* [online]. [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: <<http://www.lematin.ch/suisse/Mariage-interdit-entre-une-jeune-Marocaine-et-un-septuagenaire/story/30901136>>
- [47] SOBRUN, R.: *Le Defimedia group* [online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <<http://www.defimedia.info/bollywood-massala/item/27832-son-dernier-film-etant-un-lourd-echec-des-distributeurs-menacent-mani-ratnam.html>>
- [48] *Le Point* [online]. [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: <<http://www.lepoint.fr/actualites-societe/2008-05-08/fritzl-a-sequestre-sa-fille-quand-elle-a-voulu-demenager/920/0/244173>>
- [49] PLANTE, C.: *La Presse* [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <<http://www.lapresse.ca/la-tribune/faits-divers/201205/25/01-4528668-une-roulotte-prend-feu-et-endommage-deux-maisons.php>>

- [50] NUC, O.: *Le Figaro* [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <<http://www.lefigaro.fr/musique/2012/12/12/03006-20121212ARTFIG00523-ravi-shankar-maitre-indien.php>>
- [51] HADDOUCHE, C.: *Le Figaro* [online]. [cit. 2013-02-10]. Dostupné z: <<http://www.lefigaro.fr/cyclisme/2013/01/10/02007-20130110ARTSPO00463-armstrong-avait-les-cles-du-test-de-l-epo.php>>
- [52] *Est republicain* [online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <<http://www.estrepublicain.fr/actualite/2013/03/09/un-groupe-islamiste-dit-avoir-tue-7-etrangers-enleves-au-nigeria>>
- [53] AUBRON, H.: *Le Magazine Littéraire* [online]. [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://www.magazine-litteraire.com/actualite/resnais-relit-anouilh-orphee-25-09-2012-56752?quicktabs_commentaires=1>
- [54] *SudOuest* [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <<http://www.sudouest.fr/2013/01/30/japon-les-judokates-de-l-equipe-olympique-battues-et-giflees-par-leur-coach-951221-4682.php>>
- [55] SEINFELD, J.: *7 Jours* [online]. [cit. 2013-02-10]. Dostupné z: <<http://7jours.ca/vedettes-internationales/nouvelles/jerry-seinfeld-de-passage-montreal-en-decembre>>
- [56] *Le Monde* [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.lemonde.fr/idees/article/2012/05/08/m-netanyahou-champion-de-sa-propre-cause_1697854_3232.html>
- [57] *Nice matin* [online]. [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <<http://www.nicematin.com/article/people/cathy-guetta-%C2%AB-david-vient-de-finir-son-album-a-st-tropez-%C2%BB.579606.html>>
- [58] *Le Progrès* [online]. [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <<http://www.leprogres.fr/faits-divers/2013/02/09/une-mere-de-six-enfants-egorgee-a-son-domicile-son-mari-arrete>>
- [59] *SudOuest* [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <<http://www.sudouest.fr/2013/03/09/marseille-un-homme-tue-par-balle-devant-la-prison-989834-7.php>>

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Shrnutí souslednosti časové

Tabulka č. 2 Porovnání sloves psát-napsat z hlediska vidu

Seznam příloh

Příloha č. 1 České ekvivalenty francouzských minulých časů s přihlédnutím k významům sloves

Příloha č. 2 Příklad užití passé composé v tisku

Příloha č. 3 Příklad užití passé simple v tisku

Příloha č. 4 Příklady užití imparfait v tisku

Příloha č. 5 Příklad užití plus-que-parfait v tisku

Příloha č. 6 Příklad užití passé antérieur v tisku

Příloha č. 7 Příklady užití passé récent v tisku

Příloha č. 1: České ekvivalenty francouzských minulých časů s přihlédnutím k významům sloves

Znění francouzské	Znění české
slovesa polokonkluzivní:	
je faisais (imparfait)	dělal jsem (ND)
j' ai fait (passé composé)	udělal jsem (D)
je fis (passé simple)	
a jiné minulé časy	
slovesa konkluzivní:	
je trouvais (imparfait)	nalézal jsem, soudil jsem (ND, anebo s významem nelimitované iterace, event. frekventativní povahy děje)
j' ai trouvé	
slovesa nekonkluzivní:	
je cherchais	hledal jsem (ND)
j' ai cherché	
je cherchais	
j' avais cherché	
atd.	

Zdroj: *Akademická mluvnice francouzštiny*, J. Šabršula, 1986, str. 229

Příloha č. 2: Příklad užití passé composé v tisku

La vie de l'équipe de France
► Tour de France 2012
Jeux Olympiques de Londres 2012

France Soir
100% NUMÉRIQUE - L'INFO CONTINUE .FR

ACTUALITÉS

PEOPLE / TV

SPORTS

PRATIQUE

LOISIRS

TURF

Rafle du Vél d'hiv : Que retenir du discours de François Hollande?

François Hollande a prononcé un discours, dans le XVe arrondissement de Paris. Il y a 70 ans, 13.152 hommes, femmes et enfants juifs de Paris et sa banlieue furent arrêtés les 16 et 17 juillet 1942, la plupart d'entre eux parqués dans le Vélodrome d'hiver (le Vél d'hiv, démoli en 1959), avant d'être envoyés vers les camps de la mort nazis.

*Zdroj: internetové stránky deníku France Soir, vlastní zpracování, dostupné z:
<<http://www.francesoir.fr/actualite/politique/rafle-du-vel-d-hiv-que-retenir-du-discours-de-francois-hollande-243403.html>>*

Příloha č. 3: Příklad užití passé simple v tisku

INTERNATIONAL POLITIQUE SOCIÉTÉ ÉCONOMIE CULTURE IDÉES SPORT SCIENCES

M Culture

CULTURE Cinéma Musiques Scènes Arts Architecture Livres Télévisions & Radio Césars et C

**De cette exposition naquit, en 1912,
l'art moderne**

LE MONDE | 31.08.2012 à 12h55 • Mis à jour le 31.08.2012 à 17h03

Zdroj: internetové stránky deníku Le Monde, vlastní zpracování, dostupné z:
<http://www.lemonde.fr/culture/article/2012/08/31/de-cette-exposition-naquit-en-1912-l-art-moderne_1754097_3246.html>

SPORT En direct Football Sport et société Tournoi des six nations 2013 Ski Sports extrêmes

Bravard : "Je suis la première agente à transférer un joueur de L1"

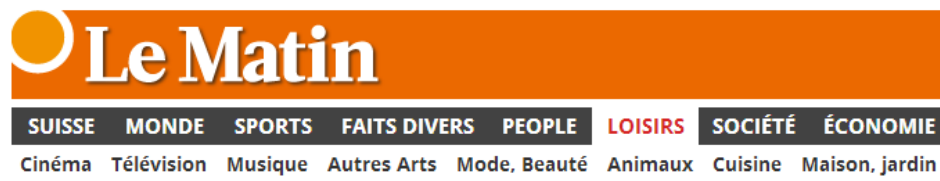
Le Monde.fr | 09.03.2013 à 15h39 • Mis à jour le 09.03.2013 à 21h39

Comment êtes-vous devenue agent de joueur de football ?

Nous sommes montés sur Paris pour nos activités professionnelles. Mon mari travaillait dans la mode, chez Jean-Paul Gaultier. J'étais responsable d'une agence de travail temporaire. Durant dix ans, nous avons par ailleurs œuvré au sein d'une association pour les jeunes issus de milieux défavorisés en nous

*Zdroj: internetové stránky deníku Le Monde, vlastní zpracování, dostupné z:
<http://www.lemonde.fr/sport/article/2013/03/09/daphnee-bravard-j-aspire-a-appartenir-au-cartel-des-10-meilleurs-agents_1845661_3242.html>*

Příloha č. 5: Příklad užití plus-que-parfait v tisku

Un Titanic II made in China voguera dès 2016

PAQUEBOT — Un magnat australien a dévoilé mardi à New York la maquette du Titanic II, réplique moderne du paquebot qui avait sombré en 1912. Il devrait être fabriqué en Chine.

*Zdroj: internetové stránky deníku Le Matin, vlastní zpracování, dostupné z:
<<http://www.lematin.ch/culture/Un-Titanic-II-made-in-China-voguera-des-2016/story/19344282>>*

Příloha č. 6: příklad užití passé antérieur v tisku

SUD OUEST

Actualité | Sports | Faits divers | Annonces | Boutique

Libourne Langon
La Rochelle
Saintes Royan
CognacAngoulême
Périgueux
Agen
Auch

Japon : les judokates de l'équipe olympique battues et giflées par leur coach

Le scandale a éclaté après que les 15 jeunes filles eurent décidé de parler le mois dernier pour dénoncer les agissements de leur coach auprès du Comité olympique japonais (COJ).

Zdroj: internetové stránky deníku SudOuest, vlastní zpracování, dostupné z:
<<http://www.sudouest.fr/2013/01/30/japon-les-judokates-de-l-equipe-olympique-battues-et-giflees-par-leur-coach-951221-4682.php>>

Příloha č. 7: Příklady užití passé récent v tisku

nicematin.com

Actualités OGCN Sports Vidéos Photos Sortir Pratique

Cathy Guetta : « David vient de finir son album à St-Tropez »

Saint-Tropez, transpirant ou inspirant?

Mieux que ça! Ce soir, David était sur son ordinateur. Il a fini de peaufiner son nouvel album dans notre chambre. Les masters viennent de partir par mail pour la production. L'album sera dans les bacs le 29 août avec plein de guests internationaux comme Taio Cruz et Ludacris.

Zdroj: internetové stránky deníku Nice-Matin, vlastní zpracování, dostupné z:
<<http://www.nicematin.com/article/people/cathy-guetta-%C2%AB-david-vient-de-finir-son-album-a-st-tropez-%C2%BB.579606.html>>